

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor/recomandărilor
pe marginea proiectului de hotărâre a Parlamentului „cu privire la aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova”

Participantul la avizare (expertizare)/consultare publică	Conținutul obiecției/ propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
Biroul politici de reintegrare (Nr. 04-78-11173 din 19.10.2023)	De ordin general Se recomandă ghidarea după cerințele pct. 8, HG nr. 386/2020 „cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice”, prin ajustarea textului și structurii la rigorile stabilite.	Nu se acceptă. Autorul a elaborat proiectul Strategiei în conformitate cu prevederile art. 36 ⁴ din Legea nr. 345/2003, care detaliază elementele constitutive ale Strategiei securității naționale. În acest sens, proiectul include elementele necesare, conform legislației menționate. Pe partea ce ține de aplicarea prevederilor HG nr. 386/2020 în privința Strategiei securității naționale, subliniem că conform pct. 3 al HG nr. 386/2020, prevederile acestei hotărâri se referă la documentele de politici publice și documentele de planificare a politicilor publice elaborate de ministere și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului.
	De ordin general Se recomandă revizuirea proiectului prin prisma regulilor de tehnică legislativă prevăzute de art. 24, Legea nr. 100/2017 „cu privire la actele normative”.	De concretizare. Toate etapele de legiferare, conform Legii nr. 100/2017, au fost respectate de către autor. Totodată, subliniem că, având în vedere că Strategia presupune implicarea în implementare inclusiv a unor autorități administrative care nu se află în subordinea Guvernului, proiectul Strategiei urmează a fi aprobat de către Parlament, după cum este menționat în alin. (5), art. 24, Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.
Centrul Național Anticorupție (Nr. 06/2/17159 din 30.10.2023)	Capitolul V, subpct. 26.2 Considerăm necesară completarea cu un punct suplimentar, cu următorul conținut: „26.3 Acordarea accesului la resursele informaționale entităților publice implicate în lupta împotriva	Se acceptă conceptual. Conform art. 36 ⁴ , alin. (1) și 36 ⁵ (1) din Legea nr. 345/2003, Strategia securității naționale stabilește modalitatea de realizare a funcțiilor instituțiilor statului în scopul asigurării securității și apărării naționale. În acest sens, Strategia

	<p><i>criminalității organizate și a corupției</i>". Celelalte puncte urmează a fi renumerotate corespunzător.</p> <p>Argumentare:</p> <p>Exigența prevederii se datorează necesității de combatere, cu celeritate și eficiență organizațională, a riscurilor și amenințărilor criminalității organizate și a corupției, precum și a vulnerabilităților la adresa securității naționale.</p>	<p>securității naționale, funcțional, acționează în calitate de document de politici publice multisectorial (domeniul securității naționale și apărării naționale), care stabilește obiective generale și direcții de acțiuni/direcții prioritare la nivel strategic (majore) pentru autorități și instituții publice naționale, care urmează a fi detaliate prin documente de politici publice (programe/planuri) elaborate subsecvent în vederea implementării acestora. În acest sens, autorul consideră oportună examinarea de către partea interesată a oportunității includerii obiectivului propus, în calitate de obiectiv specific în documentele de politici publice care rezultă din Strategia securității naționale.</p>
<p>Ministerul Muncii și Protecției Sociale (Nr. 02/4319 din 12.10.2023)</p>	<p>Capitolul V, subpct. 24.2 La pct. 24, după subpct. 24.2, se propune de completat cu un subpunct nou în următoarea redacție: „<i>Reziliența demografică</i>”.</p> <p>Capitolul V, subpct. 26.12 După pct. 26, subpct. 26.12, se propune de completat cu punct nou în următoarea redacție: „<i>În vederea asigurării unei reziliențe demografice se prevede:</i> - <i>elaborarea agendei rurale europene pentru îmbunătățirea, accesibilitatea, atractivitatea și dezvoltarea sustenabilă a zonelor urbane și rurale.</i> - <i>promovarea coeziunii sociale care ar include aspectele de gen și respectarea nevoilor tuturor persoanelor.</i> - <i>sprijinirea familiilor tinere, inclusiv pentru a se stabili în regiunile depopulate;</i> - <i>reducerea migrării forței de muncă și a exodului de creieri.</i> - <i>dezvoltarea sistemelor de educație și de formare profesională.</i> - <i>promovarea îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate, pentru a transforma problema îmbătrânirii populației într-o oportunitate și pentru a evita sau micșora presiunea asupra bugetului public național prin crearea serviciilor de îngrijire</i>”.</p>	<p>Se acceptă conceptual.</p> <p>Autorul consideră oportună operarea modificărilor în proiect, în scopul menționării „problemei demografice” în calitate de vulnerabilitate la adresa securității naționale, fără a prevedea obiective generale sau direcții de acțiuni/direcții prioritare în domeniul respectiv. În acest sens, autorul notează că a reconsiderat raționamentul stabilirii unor obiective sau indicatori suplimentari Strategiei naționale dezvoltare, aprobate prin Legea nr. 315/2022 și altor documente de politici publice și de planificare a politicilor publice subsecvente, având în vedere că acestea oferă soluții comprehensive la problema declinului demografic, și asigură într-o manieră suficientă consecvența măsurilor care urmează a fi luate la nivel de Guvern în domeniul politicii de asigurare a rezilienței demografice.</p>
<p>Ministerul Apărării (Nr. 11-1519 din 24.10.2023)</p>	<p>De ordin general</p>	<p>Se acceptă.</p>

	<p>Propunem în tot textul strategiei înlocuirea sintagmei „Armata Națională”, „armata” (în toate formele gramaticale) cu sintagma „Forțele Armate”.</p> <p>Argumentare: Toate structurile de forță armată în țările democratice se autoidentifică după noțiunea de „Forțele Armate”, care în forma sa clasică înglobează forțele sale militare, de obicei forțele terestre, forțele aeriene, forțele navale, forțele speciale, etc. Compoziția specifică a forțelor armate depinde de definiția legală din fiecare țară. Ținând cont de aspirațiile europene ale Republicii Moldova tindem spre dezvoltarea unor forțe militare rezistente, eficiente și interoperabile cu forțele armate ale partenerilor actuali și pentru parteneriate viitoare, propunem modificarea respectivă.</p>	
	<p>De ordin general</p> <p>Se propune descrierea expresă a „Conceptului de reziliență”.</p> <p>Argumentare: În proiectul actual conceptul apare în forma dispersată. Observăm că proiectul menționează fragmentar aspectele rezilienței la Capitolul „Viziunea Președintelui Republicii Moldova”, paragraful „Aspirații” și la Capitolul V „Metode și direcții de acțiune pe domenii de securitate”.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Autorul consideră oportună explicarea „conceptului de reziliență”, precum și a altor termeni, utilizați în Strategie, nedefiniți în actele normative naționale, în procesul de ajustare a cadrului normativ național prevăzut ca urmare a aprobării Strategiei securității naționale, ca parte a activității Grupului de lucru intersectorial care va fi instituit în acest sens.</p>
	<p>De ordin general</p> <p>Propunem menționarea expresă a obiectivelor naționale de securitate pentru toate domeniile de securitate.</p> <p>Argumentare: În temeiul prevederilor art.36⁴ din Legea nr. 345/2003 cu privire la apărarea națională, alin. (2) strategia securității naționale a Republicii Moldova cuprinde și „definirea obiectivelor naționale de securitate”. O viziune clar definită pentru securitatea națională, articulată într-o politică de securitate națională incluzivă și transparentă definită prin obiective naționale de securitate, face parte din măsurile tipice ale controlului civil democratic al forțelor armate.</p>	<p>De concretizare.</p> <p>În sensul prezentei strategii, cap. V stabilește obiectivele generale pe domeniu/subdomeniu de activitate, care urmează a fi preluate și transpuse de către autoritățile și instituțiile naționale în documentele de politici sectoriale</p>
	<p>Capitolul „Viziunea Președintelui Republicii Moldova”, paragraful „De la viziune la realitate”</p> <p>Se propune următoarea redacție a textului, în pagina 5, după Republica Moldova: „își va dezvolta Forțele Armate moderne, suficient echipate, bine pregătite și interoperabile cu partenerii. Pentru a proteja în mod</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Autorul propune următoarea redacție: „<i>Forțele Armate trebuie să fie finanțate în corespundere cu necesitățile asigurării permanente a suficienței defensive a statului. Acest deziderat va fi asigurat prin creșterea treptată a investițiilor în apărare,</i></p>

<p><i>adecvat țara, forțele armate vor fi finanțate conform necesităților asigurării permanente a suficienței defensive a statului. Acest deziderat va fi asigurat prin creștere treptată a bugetului și investițiilor în sectorul de apărare cu cel puțin 0,2% din PIB anual până la atingerea unei medii europene. Totodată, Forțele Armate trebuie să aibă o structură și sistem de instruire inovator și flexibil, adaptat la toate nivelurile (strategic, operațional și tactic), inclusiv din prisma lecțiilor războiului din Ucraina. De asemenea, în colaborare strânsă cu partenerii vor fi consolidate parteneriatele de cooperare bilaterale și cu organizațiile regionale și internaționale.”</i></p> <p>Argumentare: Modelul de finanțare propus „în corespundere cu intensitatea amenințărilor” a fost aplicat în ultimii 30 de ani, fiind contraproductiv pentru sectorul de apărare, ducându-l la stagnare, inclusiv din cauza imposibilității achizițiilor multianuale a echipamentelor speciale/militare. În cazul unor pericole militare, investițiile imediate nu pot asigura imediata capacitate de apărare națională și nu vor produce efecte scontate pentru a face față acestor amenințări. Creșterea capacității de apărare a Forțelor Armate <i>se recomandă a fi graduală și permanentă prin dotarea forțelor, instruirea acestora pentru misiunile stabilite, operaționalizarea acestora, etc.,</i> ce ar permite o predictibilitate în dezvoltarea capabilităților necesare pentru a contracara provocările în permanentă schimbare</p>	<p>astfel ca în decursul acestui deceniu bugetul de apărare să atingă 1% din PIB.” pentru a fi integrată în Viziunea Președintelui Republicii Moldova, precum și în capitolul V al Strategiei, constituind viziunea politică agreată.</p>
<p>Capitolul „Viziunea Președintelui Republicii Moldova”, paragraful „De la viziune la realitate”</p> <p>Se propune ca prevederile cu privire la dialogul cu partenerii și organizații (cinci aliniate de pe pag.7,) să fie redactate în următoarea ordine de idei:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. cooperarea cu UE (pag. 7, alin. 1, prima propoziție să fie urmată de ultimul aliniat pe această pagină, căci tot face referință la UE); 2. cooperarea cu România; 3. cooperarea cu Ucraina; 4. cooperarea cu SUA; 5. cooperarea cu restul țărilor, se propune enumerarea țărilor în ordine alfabetică pentru a evita careva incomodități cu partenerii (pag. 7, alin.1, propoziția „Totodată, vom aprofunda parteneriatele în domeniu); 	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>În vederea excluderii interpretărilor privind neglijarea anumitor state membre ale Uniunii Europene, textul „Totodată, vom aprofunda parteneriatele în domeniul securității și apărării naționale cu Franța, Germania, Polonia, Italia, Republica Cehă, Lituania, Letonia, Estonia, Țările de Jos, Suedia, Spania.” urmează a fi completat cu textul „<i>Ne dorim și suntem deschiși pentru inițierea parteneriatelor similare cu celelalte state membre UE precum și EFTA.”</i>. Adicional, pe partea ce ține de NATO, autorul consideră oportună păstrarea în Strategie a posturii de descurajare militară a NATO și elementului de apărare colectivă, în intenția de conformare la viziunea cu referire la NATO expusă</p>

<p>6. cooperarea cu NATO, se propune să fie redată într-un mod mai larg referindu-se la o cooperarea multilaterală și multidimensională: științifică, politică, de diplomatie publică, cibernetică, de informare a publicului, combaterea terorismului, informații, de dimensiune de gen, distrugere pesticidelor, reformă sectorului de securitate și apărare, instruire, etc., deoarece referirea doar la un sector, neglijând celelalte sectoare poate distorsiona imaginea Alianței și aportului acesteia în susținerea și dezvoltarea Republicii Moldova.</p>	<p>în Busola Strategică a Uniunii Europene și Conceptul Strategic al NATO.</p>
<p>Capitolul I, pct.4 După pct.4 de completat cu puncte noi 5 și 6, expuse cu următorul cuprins: <i>„5. La elaborarea și implementarea politicii de securitate națională, Republica Moldova va respecta normele, principiile și angajamentele juridice internaționale universal recunoscute consacrate în documentele Organizației Națiunilor Unite, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa și Consiliul Europei, Uniunii Europene, și va contribui la pacea internațională și securitatea comprehensivă și multidimensională, bazată pe valori democratice, drept și justiție. 6. Securitatea națională a Republicii Moldova este asigurată de cetățenii săi, comunitățile și organizațiile acestora, Președintele Republicii Moldova, Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova, Forțele Armate ale Republicii Moldova, poliția, autorități publice de informații și securitate, autoritățile administrației publice centrale și locale, alte instituții semnificative pentru securitatea națională.”</i></p>	<p>Nu se acceptă. Nu au fost prezentate careva argumente pertinente cu privire la necesitatea operării modificărilor respective.</p>
<p>Capitolul II, pct.6 La pct. 6 se propune ca conținutul subpct. 6.5 și subpct. 6.9 să fie substituit cu singur subpct., cu următorul cuprins: <i>„Consolidarea păcii și stabilității în regiune, inclusiv în Bazinul Mării Negre.”</i></p>	<p>Se acceptă parțial. Autorul a optat pentru următoarele formulări a subpct. 6.5 și subpct. 6.9: <i>„Menținerea păcii”</i> și <i>„Contribuția la restabilirea păcii și stabilității în Bazinul Mării Negre.”</i></p>
<p>Capitolul II, pct.7 Conținutul pct. 7, se propune să fie substituit cu următorul cuprins: <i>„Principiile politicii de securitate națională sunt repere care ghidează efortul organelor abilitate în domeniul securității statului pe plan intern, precum și în relația cu parteneri externi.”</i></p>	<p>Se acceptă.</p>

<p>Capitolul II, pct.8 Conținutul pct. 8.1. se va substitui cu următorul cuprins: „<i>Predictibilitate. Politica de securitate națională se bazează pe coerență și pe transparență în ceea ce privește conținutul intereselor naționale de securitate, precum și pe caracterul pașnic de promovare și apărare a acestora. Republica Moldova urmărește sa fie un actor predictibil și responsabil în raporturile cu parteneri externi.</i>”</p>	<p>Se acceptă parțial. Autorul a optat pentru următoarea formulare a subpct. respectiv: „Predictibilitate. Politica de securitate se bazează pe coerență și pe transparență în ceea ce privește <i>obiective naționale de securitate</i>, precum și caracterul pașnic de promovare a acestora. Republic Moldova urmărește sa fie un actor predictibil și responsabil în raporturile cu parteneri externi.”</p>
<p>Capitolul II, pct.7 și subpct. 8.1 Sintagmele „și de apărare” din pct. 7 și 8.1 de exclus deoarece aspectele politicii de apărare vor fi desfășurate și explicate cu lux de amănunte în Strategia Națională de Apărare.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul III, subpct. 11.1 Conținutul ultimei propoziții din pct. 11.1 se propune să fie substituit cu următorul cuprins: „<i>O potențială diminuare a independenței și reducere a suveranității Ucrainei ca un rezultat ipotetic al înfrângerii militare, reprezintă o amenințare cu un risc foarte înalt pentru existența și supraviețuirea Republicii Moldova ca stat independent, suveran și democratic.</i>”</p>	<p>Se acceptă parțial. Autorul a optat pentru următoarea formulare a părții respective a subpct. menționat: „<i>O potențială diminuare a independenței și suveranității Ucrainei ca un rezultat ipotetic al înfrângerii militare, reprezintă o amenințare existențială pentru supraviețuirea Republicii Moldova ca stat independent, suveran și democratic.</i>”</p>
<p>Capitolul IV, subpct. 19.7. Conținutul pct. 19.7. se propune să fie substituit cu următorul cuprins: „<i>Dependența excesivă (asimetrică) a producătorilor agricoli autohtoni față de piața Federației Ruse</i>”.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul IV, pct. 25 Se recomandă ca conținutul pct. 25 să fie substituit cu următorul cuprins: „25. În cadrul măsurilor de asigurare a apărării naționale și securității militare se prevede: 25.1.1. Dezvoltarea potențialului de apărare a Republicii Moldova astfel încât Forțele Armate să devină moderne, profesioniste, atractive și asigurate multilateral, înzestrate cu infrastructură, echipament și tehnologii. 25.1.2. Pregătirea și integrarea graduală a țării în structurile și inițiativele de apărare ale Uniunii Europene.</p>	<p>Se acceptă parțial. Propunerile date, referitoare la 25.1.1 – 25.1.3 se acceptă integral. Cu referire la subpct. propus 25.1.4. autorul consideră oportună următoarea redacție alternativă: „<i>Consolidarea credibilității strategice a Republicii Moldova prin asigurarea creșterii graduale a alocărilor bugetare pentru apărare națională cu scopul de a atinge nivelul de 1% din PIB în cursul deceniului curent.</i>”, aceasta constituind decizia politică agreată.</p>

<p>25.1.3. <i>Adaptarea documentelor de politici, actelor normative în domeniu, structurii sistemului național de apărare, sistemului de instruire, în baza lecțiilor învățate din agresiunea militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei.</i></p> <p>25.1.4. <i>Consolidarea credibilității strategice a Republicii Moldova prin securizarea creșterii graduale a alocărilor bugetare pentru apărare națională (minimum 0,2 % din PIB anual) către 2030.</i></p> <p>25.1.5. <i>Extinderea dialogului cu armatele altor state, organizațiile internaționale și dezvoltarea parteneriatelor funcționale, inclusiv strategice, și reciproc avantajoase pe domeniul apărării naționale și securității militare:</i></p> <p><i>A. Avansarea și consolidarea cooperării politico-militare cu NATO.</i></p> <p><i>B. Aprofundarea parteneriatului privilegiat strategic multidimensional cu România, precum și menținerea și consolidarea parteneriatului cu Ucraina.</i></p> <p><i>C. Dezvoltarea și aprofundarea parteneriatelor cu Cehia, Estonia, Franța, Germania, Italia, Lituania, Letonia, Polonia, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Spania, Statele Unite ale Americii, Suedia, Turcia, Țările de Jos.</i></p> <p>25.1.6. <i>Respectarea angajamentului de a spori contribuția la securitatea și pacea internațională și afirmarea țării în calitate de factor de stabilitate.”</i></p> <p>Argumentare: Măsurile prezentate la pct. 25.1-25.9 sunt prea detaliate pentru acest nivel de strategie, ele se vor regăsi în Strategia Națională de Apărare, iar unele chiar în Strategia Militară.</p>	<p>Ce ține de 25.1.5., fiind evaluată oportunitatea orientării precise a eforturilor instituțiilor naționale vizate, în procesul de preluare și transpunere a obiectivelor în documente de politici publice sectoriale, autorul a constatat oportună păstrarea formulărilor în redacția curentă. Totodată, a considerat necesară revizuirea subpct. 25.6 din proiect în următoarea redacție „Dezvoltarea și aprofundarea parteneriatelor în domeniul securității și apărării cu Franța, Germania, Polonia, Italia, Republica Cehă, Lituania, Letonia, Estonia, Țările de Jos, Suedia, Spania și cu UE per ansamblu.”.</p>
<p>Capitolul IV, pct. 25</p> <p>Se propune completarea sintagmei la pct. 25 „apărării naționale” cu cuvintele „și securității miliare”, ce ar oglindi relația de congruență dintre securitatea militară și apărare și asigura consecutivitatea logică a eforturilor în acest domeniu, dat fiind faptul că securitatea reprezintă componentă esențială, în planificarea apărării naționale, precum și ar reglementa responsabilitatea Ministerului Apărării pentru asigurarea securității militare a statului.</p>	<p>Se acceptă.</p>

<p>Capitolul IV, subpct.26.8 Conținutul subpct.26.8 se propune a fi substituit cu următorul cuprins: <i>„Paza și securizarea frontierei de stat în vederea prevenirii, combaterii și contracarării migrației ilegale, a traficului de persoane și de armament, a contrabandei, precum și tentativelor de agresiune armată”.</i></p>	<p>Nu se acceptă Având în vedere că măsura se referă la domeniul asigurării ordinii publice, elementele referitoare la agresiune armată urmează a fi excluse. Autorul propune următoarea formulă agreată cu autoritățile de profil în domeniul asigurării ordinii publice: <i>„Securizarea frontierelor de stat în vederea prevenirii și combaterii migrației ilegale, a traficului de persoane și de armament, a contrabandei și altor forme de criminalitate transfrontalieră.”</i></p>
<p>Capitolul IV, subpct. 33.4 Subpct. 33.4 se propune a fi substituit cu următorul cuprins: <i>„Participarea la misiunile internaționale de menținere a păcii sub egida Organizației Națiunilor Unite, Uniunii Europene, OSCE, NATO.”</i></p>	<p>Se acceptă parțial. Se propune revizuirea pentru a include misiunile ONU, NATO și UE, cu excluderea OSCE. Acest lucru se bazează pe necesitatea de a acorda prioritate angajamentului față de aceste organizații, având în vedere perspectivele și funcționalitatea OSCE, în contextul războiului declanșat de Rusia împotriva Ucrainei.</p>
<p>Capitolul VI, pct.34 Conținutul pct.34, se propune a fi substituit cu următorul cuprins: <i>„Strategia securității naționale servește drept bază pentru elaborarea:</i> <i>1. Legii cu privire la securitatea națională.</i> <i>2. Modificărilor documentelor de politici în domeniul securității și apărării naționale.</i> <i>3. Amendamentelor la actele normative ce stabilesc statutul, modul de organizare și de funcționare a organelor care fac parte din sistemul securității naționale, armonizate cu prevederile noii Legi cu privire la securitatea națională.”</i> Argumentare: Legea securității statului, Legea privind organele securității statului și prevederile legale ce vizează componentele de bază ale securității naționale (politica internă și externă, apărare națională, economie, ordine publică, frontiera de stat, social, cultural, sănătate, protecția mediului, educație și știință și alte domenii ce au scop asigurarea securității naționale) se recomandă să se transforme în una singură, intitulată Legea securității naționale, care, în conținutul său material,</p>	<p>Se acceptă parțial. Autorul propune următoarea redacție alternativă pentru punctul respectiv, care înglobează parțial sugestiile date, fără menționarea expresă a actelor care urmează a fi modificate: <i>„Strategia servește drept bază pentru elaborarea, completarea sau modificarea legilor și altor acte normative în domeniul securității și apărării. Totodată, Strategia este un document de referință pentru elaborarea sau aducerea la zi a strategiilor de securitate și de apărare sectoriale.”</i> De menționat că, autorul consideră oportună identificarea cadrului normativ care urmează a fi supus ajustării sau elaborării, ca urmare a aprobării Strategiei securității naționale. În acest sens, procesul de identificare și ajustare sau elaborare a cadrului normativ subsecvent urmează să constituie parte a activității Grupului de lucru intersectorial care urmează a fi instituit în acest sens.</p>

<p>trebuie să dezvolte Strategia securității naționale, să stabilească cu claritate elementele de bază ale sistemului național de securitate: sarcinile (obiectivele), entitățile și mijloacele ce asigură securitatea națională, principalele prevederi privind menirea fiecărei componente (politică, apărare națională și securitatea militară, economie, ordine publică, etc.) la asigurarea securității naționale. Legea securității naționale urmează să definească cu mai multă precizie și claritate sistemul securității naționale și, în funcție de reglementările constituționale, trebuie să stabilească misiuni, competențe și responsabilități fiecărui element component al sistemului. Documentele de politici din domeniul securității naționale trebuie să fie elaborate în temeiul Legii securității naționale. Odată cu proiectul noii Legi privind securitatea națională va trebui pregătit un șir de amendamente la actele normative care reglementează structura sistemului național de apărare, organizarea și funcționarea Ministerului Apărării, Forțelor Armate, Ministerului Afacerilor Interne, Inspectoratului General de Carabinieri, Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, Poliției, Serviciului de Informații și Securitate, a altor autorități publice și formațiuni paramilitare.</p>	
<p>Capitolul VI, pct.36 Conținutul pct.36 se propune a fi expus cu următorul cuprins: <i>„Coordonarea aplicării unitare și monitorizarea implementării Strategiei securității naționale de către Guvern, ministerele și celelalte autorități publice cu atribuții în domeniul securității naționale se va realiza de către Consiliul Suprem de Securitate. Guvernul, autoritățile administrative autonome față de Guvern vor informa Consiliul Suprem de Securitate cu privire la aplicarea și implementarea Strategiei. Președintele Republicii Moldova va informa Parlamentul despre progresele atinse în realizarea practică a Strategiei securității naționale.”</i> Argumentare: Având în vedere că statutul, atribuțiile Președintelui Republicii Moldova și raporturile acestuia cu Parlamentul sunt reglementate de Constituția Republicii Moldova (art.77, art.84, art.87), considerăm ca Președintele Republicii Moldova adresează Parlamentului mesaje de</p>	<p>Nu se acceptă. Funcțional, Consiliul Suprem de Securitate, în calitate de organ consultativ, va continua să-și exercite funcțiile de bază stabilite prin prisma DP nr. 58/2021. În acest sens, Consiliul Suprem de Securitate, prin intermediul Serviciului Consiliului Suprem de Securitate, va asigura consolidarea raportului cu privire la implementarea Strategiei securității naționale, în baza informațiilor recepționate de la autoritățile și instituțiile naționale responsabile. Remiterea raportului în adresa Parlamentului spre informare va fi efectuată de către Secretarul Consiliului Suprem de Securitate. Raportul va constitui obiectul dezbaterii în cadrul ședințelor Consiliului Suprem de Securitate.</p>

	informare cu privire la principalele probleme ale națiunii, cum este securitatea națională - progresele atinse în realizarea practică a Strategiei naționale de securitate. Fiind definite toate problemele ce țin de Strategia securității naționale, va fi nevoie de un nou Regulament al Consiliului Suprem de Securitate/Consiliului Suprem de Apărare, stabilindu-i cu mai multă precizie structura, funcțiile și competențele pe care trebuie să le dețină.	
Procuratura Generală (Nr. 3-11d/23-344 din 18.10.2023)	De ordin general Potrivit pct.7 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386 din 17.06.2020, Strategia este un document de politici publice care definește și planifică politica publică a Guvernului pe termen lung (6-10 ani). Având în vedere reglementările menționate, consideram că proiectul de Strategic ar trebui să prevadă și termenul de realizare a documentului de politici.	Se acceptă. Urmează a fi expres indicat termenul de 6 ani a Strategiei securității naționale.
	De ordin general Pentru a asigura o terminologie uniformă, corespunzător celei utilizate în alte acte normative, propunem substituirea în tot textul Strategiei a sintagmei „regiunea transnistreană”, cu sintagma „localitățile din stânga Nistrului” sau „ Transnistria”. Or, atât Legea nr. 764 din 27.12.2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, cât și Legea nr. 173 din 22.07.2005 cu privire la prevederile de baza ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria), nu operează cu termenul de „regiunea transnistreana”.	Nu se acceptă. Formula „localitățile din stânga Nistrului” nu include teritoriile aflate sub controlul temporar al așa-ziselor autorități transnistrene de pe malul drept al râului Nistru. La etapa post-aprobare a Strategiei urmează a fi întreprinse acțiuni în sensul soluționării aspectelor aferente formulărilor, inclusiv în cadrul normativ aferent.
Ministerul Justiției (Nr. 02/9269 din 20.10.2023)	De ordin general Potrivit Hotărârii Guvernului nr. 386/2020, Strategia este un document de politici publice care definește și planifică o politica pe un termen lung (6-10 ani). Prin urmare, la definitivarea documentului se va indica termenul pentru care sunt stabilite realizarea obiectivelor dar și actul prin care va fi adoptată Strategia.	Se acceptă. Urmează a fi expres indicat termenul de 6 ani a Strategiei securității naționale.
	De ordin general Deși potrivit proiectului monitorizarea implementării Strategiei și coordonarea interinstituțională îi revine Consiliului Suprem de	Nu se acceptă.

	Securitate, iar autoritățile administrației publice centrale vor informa cu privire la punerea în aplicare, documentul nu stabilește alte aspecte ale monitorizării, precum ar fi un calendar clar. În context, se propune detalierea mecanismului de monitorizare și raportare.	Termenele de raportare urmează a fi stabilite în dependență de necesitățile de informare identificate de către membrii Consiliului de Securitate.
Ministerul Finanțelor (Nr. 05-02/25 din 25.10.2023)	De ordin general Se recomandă ca în procesul de realizare a Strategiei, autoritățile responsabile să țină cont de etapele de implementare, să prezinte propuneri în cadrul procesului bugetar, precum și să fie în conexiune cu cadrul normativ al finanțelor publice.	Se acceptă conceptual.
Ministerul Sănătății (Nr. 02-3853 26.10.2023)	Capitolul II, pct. 6 Se propune completarea acestuia cu următoarele: „ <i>Protejarea sănătății populației</i> ”. Argumentare: Sănătatea reprezintă un drept fundamental al omului și este responsabilitatea statului de a crea condițiile necesare pentru protejarea acesteia. Totodată, siguranța statului poate fi asigurată doar cu un sistem de sănătate rezilient, care să răspundă oricărei provocări de securitate.	Nu se acceptă. Protejarea sănătății populației poate fi deja abordată și tratată în alte documente și strategii specifice din domeniul sănătății publice și social. Astfel, includerea sa în Strategia securității naționale ar putea fi redundantă.
	Capitolul III, Nivelul global Se propune completarea acestuia cu „ <i>Riscul apariției și răspândirii pandemiilor</i> ”. Argumentare: Experiența COVID-19 a demonstrat că pandemiile amenință securitatea la nivel național, regional și global, suprasolicitând sistemele de sănătate și afectând considerabil buna funcționare a societății și a statului.	Nu se acceptă. Nu se consideră oportună menționarea suplimentară a riscului apariției și răspândirii pandemiilor, or, cap. III, subpct. 10.1, 10.2, și cap. IV, subpct. 18.3, includ mențiuni suficiente despre pandemii, pentru a fi recunoscute ca o problemă majoră de securitate națională.
	Capitolul III, Nivelul global Se propune completarea acestuia cu „ <i>Dezinformarea în contextul provocărilor de securitate</i> ”. Argumentare: Combaterea dezinformării constituie un factor principal în procesul de asigurare a securității la nivel național, regional și global. Într-o situație de criză, informațiile contradictorii și false afectează capacitatea cetățenilor în conștientizarea riscurilor și luarea deciziilor corecte, inducând panică și nesiguranță. Totodată, dezinformarea afectează și răspunsul autorităților statului la o situație de criză	Se acceptă conceptual. Deși în cap. IV, subpct. 17.2, se identifică operațiunile hibride, inclusiv elementele de dezinformare, ca o amenințare la adresa securității naționale, iar subpct. 19.17 și 19.18 subliniază principalele vulnerabilități aferente consolidării rezilienței naționale la dezinformare, subpct. 26.7 al cap. V nu acoperă în totalitate necesitățile de asigurare a rezilienței la dezinformare. În acest context, autorul consideră oportun să ajusteze Strategia, punând accent pe vulnerabilitatea ce rezultă din

		„gradul scăzut de educație media” și necesitatea de a stabili obiective în sensul de a „îmbunătăți reziliența națională” prin „campanii de comunicare publică” și „acțiuni de consolidare a culturii de securitate”.
	Capitolul III, Nivelul regional Se propune completarea acestuia cu: „Riscul apariției și răspândirii epidemiilor”. Argumentare: Epidemiile se manifestă la nivel local, național, regional și pot afecta, într-un timp scurt, un număr mare de persoane. Acțiunile de răspuns prompte și bine coordonate vor reduce amplitudinea și impactul asupra populației, precum și potențialul de răspândire globală.	Nu se acceptă. Nu se consideră oportună menționarea suplimentară a riscului apariției și răspândirii pandemiilor, or, cap. III, subpct. 10.1, 10.2, și cap. IV, subpct. 18.3, includ mențiuni suficiente despre pandemii, pentru a fi recunoscute ca o problemă majoră de securitate națională.
Ministerul Afacerilor Interne (Nr. 14/4827 din 25.10.2023)	Viziunea Președintelui Republicii Moldova În alin. 2, sintagma „sector de securitate” se propune a fi substituită cu sintagma „ecosistem de securitate”.	Nu se acceptă. Nu au fost prezentate careva argumente care ar indica necesitatea operării modificărilor în cauză.
	Viziunea Președintelui Republicii Moldova După alin. „Vom promova o societate civilă...”, se propune a fi completat cu un alineat nou, cu următorul cuprins: „Vom dezvolta instituții de aplicare a legii și de înfăptuire a justiției pe principiile respectării drepturilor omului, a protejării victimelor și a liberului acces la o justiție independentă”.	Se acceptă parțial. Autorul optează pentru următoarea formulă alternativă: „Vom dezvolta și reforma instituții de aplicare a legii și de înfăptuire a justiției pe principiile respectării drepturilor fundamentale ale omului.”.
	Viziunea Președintelui Republicii Moldova La compartimentul „Aspirații”, textul „Un stat care asigură nevoile de bază ale cetățenilor săi”, se propune a fi completat cu textul „și în care aceștia se simt în siguranță”.	Se acceptă conceptual. Autorul a optat pentru modificarea în următoarea redacție a compartimentului respectiv: „Un stat care protejează drepturile fundamentale, asigură securitatea și nevoile de bază ale cetățenilor săi.”
	Viziunea Președintelui Republicii Moldova La compartimentul „Provocările: evaluare, implicații și imperative”, în alin. 6, după textul „...pe piața media”, propoziția se propune a fi completată cu textul „instituții neperformante sau corupte de aplicare a legii”, apoi după text.	Se acceptă parțial. Autorul a optat pentru modificarea în următoarea redacție a compartimentului respectiv: „...corupția în organele de aplicare a legii și în sistemul de justiție...”
	Viziunea Președintelui Republicii Moldova La compartimentul „De la viziune la realitate”, în alin. 1, după prima propoziție, textul se propune a fi completat cu o propoziție nouă, cu	Se acceptă conceptual. Nu este considerată potrivită revizuirea Viziunii Președintelui Republicii Moldova prin adăugarea de text într-o formulă

următorul conținut: „Modelul 3C – comunicare, coordonare și colaborare – trebuie să devină regula și standardul național de securitate, printr-o abordare integrată a riscurilor și vulnerabilităților, cu roluri și responsabilități clare atât ale fiecărei instituții, cât și pentru fiecare scenariu în care acțiunile concertate sau complementare sunt necesare.”, apoi după text.	logică de specialitate. Autorul a considerat oportună includerea propunerii date în cap. II, subpct. 8.3.
Capitolul I, pct. 3 Cuvântul „organele” va fi substituit cu cuvântul „autoritățile”, pentru aducerea noțiunilor utilizate în proiect în concordanță cu prevederile Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală și ale Legii nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate.	Se acceptă.
Capitolul II, subpct.8.4 La subpct. 8.4, cuvântul „instituțiile” de substituit cu cuvântul „autoritățile”.	Se acceptă.
Capitolul II, pct.5 În pct. 5, de rând cu așa valori cum sunt „existența, libertatea, stabilitatea și dezvoltarea țării” se propun a fi incluse și „independența și suveranitatea”, valori expres prevăzute în alin. (1) art. 1 din Constituția Republicii Moldova.	Se acceptă.
Capitolul III, subpct. 11.1 Denumirea tendinței-cheie „Revenirea războiului de înaltă intensitate în Europa” se propune a fi redenumită în „Războiul din Ucraina”.	Nu se acceptă. Propunerea nu se aliniază cu orientările stabilite în documentele strategice la nivelul UE și NATO.
Capitolul IV, subpct. 17.5 Textul „Criminalitatea transfrontalieră” se propune a fi substituit cu textul „Criminalitatea organizată și/sau transfrontalieră”.	Se acceptă.
Capitolul IV, subpct. 18.5, 19.3, 19.4 și 19.13. După cuvântul „instituțiilor”, textul urmează a fi completat cu sintagma „și autorităților”.	Nu se acceptă. Autorul și-a exprimat intențiile în mod clar prin referințele făcute.
Capitolul IV, subpct. 18.10 Denumirea subpunctului se propune a fi expusă în următoarea redacție: „Incendii de proporții”.	Se acceptă parțial Autorul propune următoarea redacție alternativă, pentru a descrie riscurile de natură ecologică: „Fenomene naturale cu impact transfrontalier în țară sau vecinătate, precum cutremure, secete, vijelii, inundații și incendii de proporții.”.

<p>Capitolul IV, subpct 18.11. Subpunctul „Proliferarea armelor de distrugere în masă” se propune a fi completat cu textul „și contrabanda cu elemente, componente ale acestora”.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul IV, pct. 18 Pct. 18. se propune a fi completat cu riscuri noi: „18.13. Criminalitatea transfrontalieră, în special traficul ilicit de arme, droguri și persoane, pe segmentul de frontieră, necontrolat de către autoritățile centrale”. „18.14. Aflux masiv de persoane strămutate urmare războiului din Ucraina”. „18.15. Dezvoltarea de manifestări radicale, iredentiste sau extremiste care pot afecta drepturile și libertățile cetățenilor, coeziunea socială sau relațiile interetnice”.</p>	<p>Se acceptă parțial. Se acceptă propunerea de a integra riscurile expuse în pct. 18.15, în următoarea formulă: „Dezvoltarea de manifestări radicale, iredentiste sau extremiste.” Ce ține de propunerea 18.14, menționăm că în cap. IV, subpct. 17.5., criminalitatea transfrontalieră este prezentată în calitate de amenințare la adresa securității naționale. Formula generală înglobează inclusiv segmentul de frontieră, necontrolat de către autoritățile constituționale. Ce ține de propunerea de a include "afluxul masiv de persoane strămutate ca urmare a războiului din Ucraina" ca un potențial risc pentru securitatea națională, în aprecierea autorului, riscul este gestionabil și poate fi ameliorat prin intermediul inițiativelor existente sectoriale și inter-sectoriale. În acest sens, necesitatea implicării semnificative a eforturilor statului în ameliorarea acestui potențial risc nu este evidentă din perspectiva Strategiei.</p>
<p>Capitolul IV, subpct. 19.1, 25.1 și 25.3 La subpct. 19.1, cuvântul „armatei” urmează a fi substituit cu sintagma „Forțelor Armate”, or, potrivit art. 9 alin. (1) din Legea nr. 345/2003 cu privire la apărarea națională „Forțele destinate apărării naționale sunt Forțele Armate compuse din Armata Națională și Inspectoratul General de Carabinieri”. Această propunere este valabilă și pentru subpunctele 25.1. și 25.3.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul IV, pct. 19.4 La subpct.19.4 se propune a fi expus în următoarea redacție: „Sistemul de aplicare a legii și de justiție incomplet reformat”.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul IV, pct.19 Pct. 19 se propune a fi completat cu următoarele tipuri de vulnerabilități:</p>	<p>Se acceptă parțial.</p>

<p>„19.20. Lipsa unui mecanism de gestionare integrată a crizelor, manifestat prin fragmentarea resurselor, competențelor și capacităților limitate capabile să facă față situațiilor de criză”.</p> <p>„19.21. Lipsa politicilor de personal la nivel național”.</p> <p>„19.22. Salarizarea, sub media europeană, care încurajează corupția”.</p> <p>„19.23. Acoperirea insuficientă și integrarea parțială a căilor și nodurilor de comunicații (Tetra/mobile și intranet/în sedii) securizate ale statului”.</p>	<p>Ce ține de propunerea 19.20, autorul propune următoarea formulă alternativă: „Lipsa unui mecanism de gestionare integrată a crizelor”.</p> <p>Ce ține de propunerile 19.21 și 19.22, acestea sunt recunoscute de autor în calitate de vulnerabilități la adresa securității naționale, deși Strategia securității naționale nu prevede obiective generale și direcții de acțiuni/direcții prioritare, în vederea ameliorării vulnerabilităților respective. În acest sens, autorul notează că a reconsiderat raționamentul stabilirii unor obiective sau indicatori suplimentari Strategiei naționale dezvoltare, aprobate prin Legea nr. 315/2022 și altor documente de politici publice și de planificare a politicilor publice subsecvente, având în vedere că acestea oferă soluții comprehensive la problemele de ordin social, și asigură într-o manieră suficientă consecvența măsurilor care urmează a fi luate la nivel de Guvern în domeniul protecției sociale și dezvoltării profesionale.</p> <p>Referitor la propunerea 19.23, autorul recunoaște importanța implementării acțiunilor menționate. Cu toate acestea, autorul consideră că propunerea este prea specifică și că ar trebui identificate modalități de integrare a acesteia în procesul de ajustare a cadrului normativ existent sau în elaborarea cadrului normativ care va urma să fie aprobat după adoptarea Strategiei securității naționale. Aceasta ar urma să se realizeze prin intermediul unui Grup de lucru dedicat, care va fi stabilit în acest scop, având ca obiectiv operaționalizarea Strategiei.</p>
<p>Capitolul V, pct. 21</p> <p>Textul „complementară și, dacă este necesar, simultană”, se propune a fi exclus.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Autorul propune următoarea formulă a pct. 21 din cap. IV: „Abordarea integrată presupune capacitatea instituțiilor statului de a combina informații colectate și de a analiza întregul spectru de provocări, precum și capacitatea de acțiune complementară și/sau simultană pentru prevenirea sau minimizarea efectelor negative. Abordarea integrată trebuie</p>

	<i>să sporească capacitatea instituțiilor statului de a trata în mod holistic amenințări de tip hibrid.”</i>
Capitolul V, pct. 23 Ultima propoziție din pct. 23 se propune a fi completată cu textul <i>„scopul final fiind dezvoltarea unei culturi de securitate atât în instituțiile publice, cât și în rândul societății civile din Republica Moldova”</i> .	Se acceptă.
Capitolul V, subpct. 24.2 Sintagma „Ordinea publică” se va substitui cu textul <i>„Ordinea și securitatea publică”</i> .	Se acceptă.
Capitolul V, pct. 24 Pct. 24 se propune a fi completat cu o direcție nouă de acțiune <i>„24.10. Securitatea infrastructurii critice”</i> .	Nu se acceptă. Se dublează cu subpct. 24.6. Securitatea și reziliența cibernetică.
Capitolul V, subpct. 26.1 Textul <i>„Armonizarea legislației naționale cu normele europene în domeniul combaterii criminalității financiare, a celei organizate și a corupției”,</i> se propune a fi expus în următoarea redacție: <i>„Reformarea instituțiilor de aplicare a legii în scopul creșterii eficienței și calității serviciilor acestora, având la bază respectarea și protejarea drepturilor cetățenilor”</i> .	Se acceptă parțial. Autorul propune următoarea redacție alternativă: <i>„Reformarea instituțiilor de aplicare a legii”,</i> în calitate de direcție de acțiune/direcție prioritară și/sau obiectiv general pe domeniul ordinii și securității publice.
Capitolul V, subpct. 26.2 După cuvântul „organizate”, propoziția se propune a fi completată cu textul <i>„inclusiv a criminalității cibernetice și a infracțiunilor comise prin intermediul internetului”,</i> apoi după text.	Se acceptă parțial. Autorul propune următoarea redacție alternativă a subpct. 26.2. <i>„Alocarea resurselor, mijloacelor materiale și financiare adecvate pentru dezvoltarea infrastructurii și procurarea echipamentelor specializate necesare în lupta împotriva criminalității organizate, crimelor cibernetice și a corupției.”</i>
Capitolul V, subpct. 26.3 Se propune a fi expus în următoarea redacție: <i>„Dezvoltarea sistemului de protecție civilă în strânsă legătură cu principiile, politicile și prioritățile Uniunii Europene, întru realizarea eficientă a măsurilor de protecție a populației în condiții de situații excepționale”</i> .	Se acceptă parțial. Autorul propune următoarea redacție alternativă a subpct. 26.3. <i>„Dezvoltarea sistemului de protecție civilă în conformitate cu principiile și politicile Uniunii Europene.”</i>
Capitolul V, subpct. 26.6 După subpct. 26.6, se propune completarea compartimentului cu un	Se acceptă parțial.

subpct. nou „Dezvoltarea capacităților și instrumentelor de protejare a persoanelor vătămate și de promovare a campaniilor de prevenire pentru persoanele vulnerabile”.	Autorul propune următoarea redacție alternativă a subpct. 26.6.: „Dezvoltarea capacităților și instrumentelor de protejare a persoanelor vătămate”.
Capitolul V, subpct. 26.8 Se propune redacția nouă a subpct., cu următorul cuprins: „Consolidarea măsurilor de control al frontierei, de prevenire și combatere a migrației ilegale, a traficului de persoane și de armament, a altor forme de criminalitate transfrontalieră, în scopul creșterii gradului de securizare a frontierei de stat”. Argumentare: Amendamentul propus, are drept scop înglobarea unui spectru mult mai larg al fenomenului criminalității transfrontaliere, pentru a evita limitarea în procesul interpretării normei, precum și o expunere complexă, fără echivocuri.	Se acceptă parțial. Autorul propune următoarea redacție alternativă a subpct. 26.8.: „Consolidarea măsurilor de control al frontierei, de prevenire și combatere a migrației ilegale, a traficului de persoane și de armament, a altor forme de criminalitate transfrontalieră”.
Capitolul V, subpct. 26.11 După cuvântul „operativ” propoziția se propune a fi completată cu textul „prin elaborarea procedurilor și a standardelor aliniate la concepția de ordine publică europeană”, apoi după cuvântul „intervenție” propoziția se va completa cu textul „în timp util”, iar cuvântul „imediată” se va exclude.	Se acceptă.
Capitolul V, pct. 26 Se propune a fi completat cu măsuri noi, cu următorul cuprins: „26.13. Dezvoltarea infrastructurii frontierei de stat”. „26.14. Dezvoltarea controlului comun și patrulării comune cu statele limitrofe”. „26.15. Crearea și dezvoltarea mecanismului național de gestionare integrată a crizelor”.	Se acceptă parțial. Autorul propune următoarea redacție alternativă la propunerile înaintate: 26.13: „Implementarea managementului integrat de frontieră la standardele UE.” 26.15: „Crearea și dezvoltarea mecanismului național de gestionare integrată a crizelor.” Ce ține de 26.14, autorul consideră că propunerea este prea specifică și că ar trebui identificate modalități de integrare a acestora în procesul de ajustare a cadrului normativ existent sau în elaborarea cadrului normativ care va urma să fie aprobat după adoptarea Strategiei securității naționale.
Capitolul V	Se acceptă parțial.

<p>Se propune completarea Capitolului cu un punct nou, 34, cu următorul conținut „Asigurarea securității informaționale”, care va conține măsuri privind:</p> <p>„34.1. Elaborarea soluțiilor tehnice speciale de sporire a fiabilității rețelelor comunicaționale în cazuri critice”;</p> <p>„34.2 Crearea arhivelor și a stocurilor de documente electronice în vederea depozitării securizate a bazei de date de importanță națională, în conformitate cu regimul de stocare, păstrare și de evidență, stabilit de legislație cu referire la documentul electronic și la semnătura digitală, la registre și la protecția datelor cu caracter personal”;</p> <p>„34.3. Consolidarea mecanismelor de protecție a datelor personale în vederea eliminării utilizării acestora în scopuri ilicite sau în scopuri politice”;</p> <p>„34.4. Efectuarea unui schimb securizat și eficient a fluxului de informații, inclusiv a celor clasificate, pe plan intern și extern, în caz de diverse crize ori situații excepționale”;</p> <p>„34.5. Instituirea mecanismelor eficiente de monitorizare, de control și de implementare în vederea diminuării discrepanțelor și a provocărilor existente, protejării societății de eventuale tentative de dezinformare și/sau de informare manipulative din exterior”.</p>	<p>Autorul a examinat și a considerat oportună întărirea obiectivelor generale și direcțiilor de acțiuni/direcțiilor prioritare în vederea asigurării protecției spațiului informațional. Ținând cont de faptul că, în propunerile prezentate, se conțin elemente preponderent tehnice în abordarea subiectului de referință, se consideră oportună abordarea acestora în contextul examinării formulelor de integrare a acestora în perioada post-elaborare a Strategiei securității naționale. Alternativ, autorul a examinat următoarele direcții de acțiuni/direcții de intervenție și/sau obiective generale pe domeniul asigurării securității informaționale:</p> <p>„ - Dezvoltarea și întărirea instituției naționale responsabile pentru comunicare strategică și combaterea dezinformării;</p> <p>- Asigurarea competitivității, transparenței de proprietate și a sustenabilității presei independente;</p> <p>- Dezvoltarea cooperării între instituțiile publice, societatea civilă și mass-media pentru contracararea influențelor informaționale maligne;</p> <p>- Reducerea influențelor cleptocratice interne și externe în spațiul mediatic autohton;</p> <p>- Consolidarea capacităților de comunicare a instituțiilor de stat;</p> <p>- Măsuri de protejarea a presei de investigație;</p> <p>- Dezvoltarea alfabetizării mediatice și gândirii critice prin programe educaționale formale și non-formale;</p> <p>- Asigurarea unor oportunități de informare obiectivă și a integrării în spațiul informațional autohton a minorităților naționale și grupurilor etnice;</p> <p>- Desfășurarea de campanii de comunicare pentru promovarea procesului de aderare la UE, a coeziunii sociale și securității naționale.”</p>
<p>Capitolul V, subpct. 30.3</p> <p>Textul „Modernizarea bazei tehnice IT a instituțiilor publice” se propune a fi completat cu textul „și implementarea proceselor de</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Se va reformula subpct. în următoarea redacție:</p>

<p><i>protecție și securitate a datelor”.</i></p>	<p><i>„Modernizarea bazei tehnice IT a instituțiilor publice, introducerea sistemului de verificare biometrică a identității potrivit standardelor Europene și implementarea proceselor de protecție și securitate a datelor.”</i></p>
<p>Capitolul VI Se propune a fi completat cu textul: <i>„Securitatea națională depinde de stabilitatea regională, iar cerința strategică pentru stabilitate, nu poate fi realizată fără o economie puternică și o bună guvernare – ambele generatoare de prosperitate socială, cât și prin respectarea cadrului juridic internațional, cunoscând și conștientizând provocările, amenințările și riscurile la care este supusă din exterior, prin diverse fenomene care nu se regăsesc în conținutul dreptului internațional”.</i></p>	<p>Nu se acceptă. Elementele menționate se regăsesc tangențial în Viziunea Președintelui Republicii Moldova.</p>
<p>De ordin general Se impune indicarea perioadei de implementare, procedurile de raportare și de monitorizare ale Strategiei, de către autorități.</p>	<p>Se acceptă parțial. Urmează a fi expres indicat în Strategie termenul de 6 ani a Strategiei securității naționale. Ce ține de raportare și monitorizare, funcțional, Consiliul Suprem de Securitate, în calitate de organ consultativ, va exercita funcțiile de bază stabilite prin prisma DP nr. 58/2021. În acest sens, Consiliul Suprem de Securitate, prin intermediul Serviciului Consiliului Suprem de Securitate, va asigura consolidarea raportului cu privire la implementarea Strategiei securității naționale, în baza informațiilor recepționate de la autoritățile și instituțiile naționale responsabile. Remiterea raportului în adresa Parlamentului spre informare va fi efectuată de către Secretarul Consiliului Suprem de Securitate. Raportul va constitui obiectul dezbaterii în cadrul ședințelor Consiliului Suprem de Securitate. În acest sens, termenele de raportare urmează a fi stabilite în dependență de necesitățile de informare identificate de către membrii Consiliului de Securitate.</p>
<p>De ordin general Având în vedere art. 11 din Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, precum și examinând lista de distribuție a proiectului Strategiei securității naționale, Ministerul Afacerilor Interne</p>	<p>De concretizare. Avizul unic al Guvernului urmează a fi solicitat de către Parlament, conform procedurii.</p>

	consideră oportună, prezentarea proiectului spre examinare, inclusiv Cancelariei de Stat, care reprezintă autoritatea publică ce asigură organizarea activității Guvernului, în vederea realizării de către acesta a politicii interne și externe a statului, crearea cadrului general pentru definirea priorităților de activitate ale Guvernului, suportul metodologic și organizatoric pentru sistemul de planificare, elaborare și implementare a politicilor publice de către autoritățile guvernamentale și corelarea propunerilor de politici cu strategiile existente.	
Serviciul de Informații și Securitate (Nr. E/11565 din 30.10.2023)	De ordin general Din punct de vedere conceptual, sub aspectul intenției de reglementare, remarcăm că proiectul propus spre avizare reflectă doar o evaluarea <i>generală</i> a mediului de securitate pe plan național și internațional în care operează Republica Moldova.	De concretizare. Președintele Republicii Moldova, în temeiul art. 94 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, al art. 25 alin. (2) lit. a ¹) și art. 36 ⁴ , alin. (3) din Legea nr. 345/2003, a emis Decretul nr. 721-IX privind constituirea Comisiei pentru elaborarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. În baza informației examinate în cadrul Grupului de lucru interdepartamental, instituit în baza deciziei Comisiei pentru elaborarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, au fost identificate și stabilite principalele riscuri, amenințări și vulnerabilități la adresa securității naționale pe domenii / subdomenii de activitate, și au fost stabilite obiectivele și direcțiile de acțiuni de bază pentru atenuarea acestora.
	De ordin general Analiza structurii și conținutului proiectului denotă caracteristicile unui document care conține prevederi cu <i>aplicare practică limitată</i> și care poate servi într-o măsură mai mare ca un <i>set de referințe</i> pentru elaborarea ulterioară a altor acte legislative cu privire la politica de securitate națională. Prin urmare, opinăm că, documentul suspus avizării, poate fi denumit mai degrabă o <i>Concepție a securității naționale</i> și poate servi drept bază pentru elaborarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. Argumentare: Din punct de vedere al conținutului, formei și structurii, proiectul propus spre avizare nu corespunde unei <i>Strategii de realizare a obiectivelor</i> – care trebuie să fie un document principal de planificare	Se acceptă parțial. Autorul a elaborat proiectul Strategiei în conformitate cu prevederile art. 36 ⁴ din Legea nr. 345/2003, care detaliază elementele constitutive ale Strategiei securității naționale. În acest sens, proiectul include elementele necesare, conform legislației menționate.

<p>strategică care cuprinde direcțiile orientative de activitate în domeniul securității naționale și care trebuie implementată/aplicată pe un termen lung (6-10 ani) sau mediu stabilit, determinând obiectivele de securitate ce necesită a fi realizate de către autoritățile competente ale statului dar, mai degrabă, exprimă o <i>Concepție de politici</i> - fiind un sistem de idei care conturează prioritățile statului asupra scopului, obiectivelor, principiilor și direcțiilor de bază în vederea asigurării securității statului.</p>	
<p>De ordin general În dependența de determinarea statului documentului <i>Concepție</i> sau <i>Strategie</i>, este necesară o prelucrare tehnico-legislativă a textului proiectului întru conformarea lui la cerințele Hotărârii Guvernului nr.386/2020 „Cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice”.</p>	<p>Nu se acceptă. Pe partea ce ține de aplicarea prevederilor HG nr. 386/2020 în privința Strategiei securității naționale, subliniem că conform pct. 3 al HG nr. 386/2020, prevederile acestei hotărâri se referă la documentele de politici publice și documentele de planificare a politicilor publice elaborate de ministere și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului.</p>
<p>De ordin general Se impune necesitatea stabilirii modului de aprobare a documentului de către Parlamentul Republicii Moldova, fiind adoptat printr-o hotărâre sau lege, iar dacă în varianta finală proiectul va fi prezentat sub forma de Strategie este necesar a fi stabilit și termenul de implementare a acesteia.</p>	<p>Se acceptă. Având în vedere că Strategia presupune implicarea în implementare inclusiv a unor autorități administrative care nu se află în subordinea Guvernului, proiectul Strategiei urmează a fi aprobat de către Parlament, după cum este menționat în alin. (5), art. 24, Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Cât ține de termenul de implementare a Strategiei, autorul consideră oportună indicarea expresă a termenului de 6 ani pentru realizarea Strategiei.</p>
<p>De ordin general Având în vedere faptul că, actualmente este în vigoare Legea nr.112/2008 pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova și Hotărârea Parlamentului nr. 153/2011 pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, este necesară a fi determinată soarta juridică a documentelor de politici precedente, în contextul aprobării proiectului menționat.</p>	<p>Nu se acceptă. Autorul consideră oportună examinarea acestui subiect în procesul de ajustare a cadrului normativ național prevăzut ca urmare a aprobării Strategiei securității naționale, ca parte a activității Grupului de lucru intersectorial care va fi instituit în acest sens.</p>
<p>Capitolul I Propunem expunerea „<i>Introducerii</i>” ca un compartiment separat, premergător capitolelor la subiect, similar următoarelor strategii:</p>	<p>Se acceptă parțial. Cap. I va fi redenumit în „<i>Dispoziții generale</i>”.</p>

<p>Strategia privind asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2022-2025, aprobată prin Legea nr.211/2021, Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016–2020, aprobată prin Legea nr. 239/2016, Strategia națională de apărare și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de apărare pentru anii 2018–2022, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.134/2018.</p> <p>În compartimentul „<i>Introducere</i>” recomandam a fi explicat contextul național al elaborării strategiei, condițiile care au condus la elaborarea strategiei, structura și logica documentului. Totodată, considerăm oportun revizuirea conținutului acestui compartiment din perspectiva excluderii aspectelor irelevante (de exemplu: punctele 2-4).</p> <p>Menționăm că, informații de ghidare privind conținutul elementelor structurale ale documentelor de politici publice și documentelor de planificare sânt prevăzute în Ghidul metodologic privind integrarea prevederilor Strategiei naționale de dezvoltare în documentele de planificare și documentele de politici publice la nivel național, Chișinău, 2021.</p>	<p>Suplimentar, de menționat că autorul a elaborat proiectul Strategiei în conformitate cu prevederile art. 36⁴ din Legea nr. 345/2003, care detaliază elementele constitutive ale Strategiei securității naționale. În acest sens, proiectul include elementele necesare, conform legislației menționate. Autorul nu s-a condus de elementele de structură prevăzute în HG nr. 386/2020, or, prevederile acestei hotărâri se referă la documentele de politici publice și documentele de planificare a politicilor publice elaborate de ministere și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului.</p>
<p>Capitolul II, pct.6</p> <p>Considerăm oportună completarea cu un subpct. nou, cu următorul conținut: „6.11. <i>Asigurarea autonomiei energetice.</i>”</p> <p>Argumentare: Propunerea notată survine în contextul actual de vulnerabilitate vădită a Republicii Moldova din perspectiva securității energetice, inclusiv, și ca urmare a perpetuării unei situații de continuă ignoranță de implementare a unor măsuri concrete, în vederea asigurării autonomiei energetice a țării în anumite sectoare.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Cap. II, subpct. 6.11, integrează propunerea prezentată și nu necesită menționare adițională. Subsidiar, la cap. V, în vederea asigurării securității și rezilienței energetice au fost trasate direcții de acțiuni/intervenții prioritare în vederea asigurării autonomiei energetice.</p>
<p>Capitolul II, pct.8</p> <p>La punctul 8 considerăm fundamental completarea listei principiilor inerente procesului de asigurare a securității naționale cu două subpct. noi, cu următorul conținut:</p> <p>„8.5. <i>Legalitatea și supremația dreptului.</i>”</p> <p>„8.6. <i>Protecția drepturilor fundamentale ale omului.</i>”</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Propunerile menționate se regăsesc în calitate de obiective generale și direcții de acțiuni/intervenții prioritare.</p>
<p>Capitolul III, pct.11</p>	<p>Nu se acceptă.</p>

<p>Propunem completarea pct. cu un subpct. nou, astfel încât să fie redat după cum urmează:</p> <p><i>„11.6 Menținerea aspirației Ucrainei de a transpune în practică Programul de dezvoltare hidroenergetică până în 2026 ce prevede construcția a 6 hidrocentrale pe fluviul Nistru.”</i></p> <p>Argumentare: Propunerea enunțată este necesară având în vedere faptul că, dezvoltarea socio-economică a țării (statuată la subpunctul 6.4), precum și protecția mediului ambiant (statuată la subpunctul 6.10) reprezintă interese naționale de securitate. De asemenea, reieșind din faptul că, unul din riscurile de securitate expuse pentru Republica Moldova îl reprezintă proiectele de infrastructură în vecinătate care limitează accesul la resursele de apă (statuat la subpunctul 18.6), se reclamă necesar să se țină cont de poziția părții ucrainene față de perspectiva construcției celor 6 hidrocentrale pe cursul superior al fluviului Nistru, aspirație ce este menținută și în prezent de partea ucraineană, dar temporar suspendată în condițiile confruntării cu războiul de agresiune declanșat de Federația Rusă. Or, până la momentul actual, Programul de dezvoltare hidroenergetică până în anul 2026, adoptat de Guvernul Ucrainei în anul 2016, nu a fost revocat în partea construcției celor 6 hidrocentrale.</p>	<p>Strategia securității naționale, funcțional, acționează în calitate de document de politici publice multisectorial, care stabilește obiective generale și direcții de acțiuni/direcții prioritare la nivel strategic (majore) pentru autorități și instituții publice naționale, care urmează a fi detaliate prin documente de politici publice (programe/planuri) elaborate subsecvent în vederea implementării acestora. În acest sens, autorul consideră oportună examinarea de către partea interesată a oportunității includerii obiectivului propus, în calitate de obiectiv specific în documentele de politici publice care rezultă din Strategia securității naționale.</p>
<p>Capitolul IV, subpct. 17.1</p> <p>Propunem substituirea textului „a croi un coridor militar terestru spre” cu textul „a croi, pe căi militare, un coridor terestru spre”, or sintagma în redacția propusă nu este formulată corect din punct de vedere gramatical. De asemenea, din conținutul subpct., propunem excluderea cuvântului „immediate”, având în vedere că utilizarea acestuia condiționează ca „premisele pentru schimbarea violentă a ordinii constituționale și lichidarea statalității” să se producă într-un timp limitat.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul IV, subpct. 17.7</p> <p>Propunem excluderea textului „legale sau ilegale, în special a celor”, or transpunerea acestuia este una surpefluă/inutilă.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul IV, subpct. 17.8 și 17.9</p> <p>Subpunctele 17.8 și 17.9, propunem să fie transferate din</p>	<p>Se acceptă.</p>

compartimentul „amenințări la adresa securității naționale” la compartimentul „vulnerabilități” (pct. 19).	
<p>Capitolul IV, subpct. 18.5 Propunem reformularea subpct. în următoarea redacție: „18.5. <i>Atacuri cibernetice lansate asupra instituțiilor publice sau private, în special asupra infrastructurilor critice și de comunicații din partea unor structuri specializate (entități statale/ non-statale) în crime cibernetice.</i>”.</p>	<p>Se acceptă parțial. Autorul propune următoarea formulă de redactare a compartimentului respectiv: „<i>Atacuri cibernetice lansate asupra instituțiilor publice sau private din partea unor structuri specializate în crime cibernetice.</i>”</p>
<p>Capitolul IV, subpct. 18.12 Considerăm fundamental ca textul „Atentate teroriste internaționale.” să fie substituit cu textul „<i>Activități teroriste.</i>” Argumentare: În redacția actuală, subpunctul respectiv ne induce ideea că prezintă risc pentru securitatea Republicii Moldova doar atentatele teroriste or, sintagma „atentat terorist” presupune forma finală de manifestare a unei activități teroriste. Corespunzător, prezintă risc pentru securitatea Republicii Moldova nu doar atentatele teroriste, ci orice activitate teroristă, indiferent de forma de manifestare a acesteia. Astfel, prin noua redacție extindem spectrul de acțiuni care pot fi incluse în activitățile teroriste, prevăzute de Legea nr.120/2017 cu privire la prevenirea și combaterea terorismului. Totodată, considerăm imperios operarea modificărilor propuse având în vedere că, prin noua redacție, ne referim asupra faptului că prezintă risc pentru securitatea Republicii Moldova atât activitățile teroriste naționale cât și internaționale or, în cazul în care ne referim doar la activitățile teroriste internaționale, acestea pot să nu reprezinte un eventual risc și pentru securitatea națională.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul IV, subpct. 19.11 Propunem reformularea subpct. în următoarea redacție: „19.11 <i>Valorificarea redusă a energiei din surse regenerabile</i>”. Argumentare: Propunem examinarea oportunității de reformulare și revizuire, având în vedere faptul că vulnerabilitatea energetică a fost descompusă, în conținutul proiectului, în mai multe subpuncte particularizate, iar sintagma de „ineficiența energetică” este una interpretabilă.</p>	<p>Se acceptă.</p>

<p>Capitolul IV, subpct. 19.19 Propunem substituirea cuvântului „serviciilor” cu cuvântul „instituțiilor”, în cazul în care autorul proiectului prin cuvântul „serviciilor” s-a referit la autorități ca entitate responsabilă pentru gestionarea crizelor civile.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul IV Considerăm oportună completarea listei de vulnerabilități cu un subpct. nou, cu următorul conținut: „19.20. Nivelul scăzut de dotări cu resurse umane și materiale a sistemul medical național”.</p>	<p>Nu se acceptă. Nu s-a formulat o poziție concretă (plauzibilă pe subiect) pentru a accepta / respinge propunerea respectivă.</p>
<p>Capitolul V, pct. 23 Considerăm oportună substituirea sintagmei „informații cu circulație restricționată” cu sintagma „informații cu accesibilitate limitată”, în vederea utilizării unei terminologii unice și asigurării concordanței cu Legea nr.148/2023 privind accesul la informații de interes public.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul V, pct. 25 Propunem comasarea subpunctelor 25.6., 25.7. și 25.8. și expunerea acestora într-un singur subpct., sub următoarea posibilă redacție: „Dezvoltarea și aprofundarea parteneriatelor în domeniul securității și apărării cu statele membre UE, Statele Unite ale Americii, Ucraina, Marea Britanie și Turcia.”. Argumentare: Necesitatea modificării propuse rezidă din considerentul că, prevederile din subpunctele enumerate transpun măsuri identice de asigurare în domeniul apărării naționale, care vor fi materializate prin dezvoltarea și aprofundarea parteneriatelor cu statele membre ale UE indicate, doar că enumeră aceste state în subpuncte separate.</p>	<p>Nu se acceptă. Din considerente ce rezultă din intenția de a transmite anumite semnale partenerilor internaționali, comasarea nu este considerată oportună de către autor.</p>
<p>Capitolul V, subpct. 26.9 La subpct. 26.9. „Dezvoltarea mecanismelor de prevenire și de anticipare a incidentelor” considerăm necesar a fi precizate și indicate concret care incidente se impun a fi prevenite/anticipate în cadrul măsurilor pentru a asigura ordinea publică. De asemenea, menționăm că, în practica europeană prin „incidente” se subînțelege domeniul cibernetic.</p>	<p>Se acceptă parțial. Autorul are în vedere integrarea în cap. V a unui subpunct care va integra cele propuse, în următoarea redacție: „Crearea și dezvoltarea mecanismului național de gestionare integrată a crizelor.”</p>

Ministerul Energiei
(Nr. 07-1771 din 27.10.2023)

<p>De ordin general</p> <p>Propunem respectarea criteriilor de elaborare a Strategiei statuate în Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, ce presupune o structură exactă, specifică unui document de politici ce are drept scop planificarea strategică a Guvernului, pe termen lung.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Autorul a elaborat proiectul Strategiei în conformitate cu prevederile art. 36⁴ din Legea nr. 345/2003, care detaliază elementele constitutive ale Strategiei securității naționale. În acest sens, proiectul include elementele necesare, conform legislației menționate. Pe partea ce ține de aplicarea prevederilor HG nr. 386/2020 în privința Strategiei securității naționale, subliniem că conform pct. 3 al HG nr. 386/2020, prevederile acestei hotărâri se referă la documentele de politici publice și documentele de planificare a politicilor publice elaborate de ministere și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului.</p>
<p>De ordin general</p> <p>Având în vedere că structura proiectului propus nu stabilește obiectivele, indicatorii de monitorizarea și evaluare, autoritățile/instituțiile responsabile pentru atingerea acestor obiective, etc., nu rezultă clar cum vor fi evaluate progresele aferente realizării Strategiei (pct. 36, cap. VI), din care considerente recomandăm autorului o revizuire conceptuală a documentului prin prisma aspectelor de elaborare a unui document de politici publice, având în vizor chiar și structura ediției precedente a Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 153/2011.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Autorul a elaborat proiectul Strategiei în conformitate cu prevederile art. 36⁴ din Legea nr. 345/2003, care detaliază elementele constitutive ale Strategiei securității naționale. În acest sens, proiectul include elementele necesare, conform legislației menționate. Pe partea ce ține de aplicarea prevederilor HG nr. 386/2020 în privința Strategiei securității naționale, subliniem că conform pct. 3 al HG nr. 386/2020, prevederile acestei hotărâri se referă la documentele de politici publice și documentele de planificare a politicilor publice elaborate de ministere și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului.</p> <p>Pe partea de stabilire a obiectivelor, în sensul prezentei strategii, cap. V stabilește obiectivele generale pe domeniu/subdomeniu de activitate, care urmează a fi preluate și transpuse de către autoritățile și instituțiile naționale în documentele de politici sectoriale. Menționăm că, inclusiv prin prisma <i>Ghidului metodologic privind integrarea prevederilor Strategiei naționale de dezvoltare în documentele de planificare și documentele de politici publice la nivel național</i>, obiectivele generale nu sunt măsurabile, fiind formulate astfel încât să prezinte rezultatul așteptat pe domeniu/subdomeniu de activitate. Implementarea obiectivului general va fi</p>

	<p>operaționalizată prin obiective specifice, formulate în baza principiului SMART, în documentele de politici sectoriale care rezultă din Strategia securității naționale.</p> <p>Cât ține de procedura de raportare și monitorizare a implementării Strategiei securității naționale, funcțional, Consiliul Suprem de Securitate, în calitate de organ consultativ, va continua să-și exercite funcțiile de bază stabilite prin prisma DP nr. 58/2021. În acest sens, Consiliul Suprem de Securitate, prin intermediul Serviciului Consiliului Suprem de Securitate, va asigura consolidarea raportului cu privire la implementarea Strategiei securității naționale, în baza informațiilor recepționate de la autoritățile și instituțiile naționale responsabile. Remiterea raportului în adresa Parlamentului spre informare va fi efectuată de către Secretarul Consiliului Suprem de Securitate. Raportul va constitui obiectul dezbaterii în cadrul ședințelor Consiliului Suprem de Securitate. Termenele de raportare urmează a fi stabilite în dependență de necesitățile de informare identificate de către membrii Consiliului de Securitate.</p>
<p>Capitolul I</p> <p>Textul este redat într-un mod general, din care motive considerăm că acest capitol ar trebui să se axeze pe identificarea și importanța problemei, perioada propusă pentru implementarea Strategiei și părțile implicate. De asemenea, în acest capitol, Strategia este prezentată ca un document de „orientare strategică”, creând o incertitudine față de scopul principal al unui document de politici privind stabilirea unor direcții și obiective în mod „exhaustiv”.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Ce ține de aplicarea prevederilor HG nr. 386/2020 în privința Strategiei securității naționale, subliniem că conform pct. 3 al HG nr. 386/2020, prevederile acestei hotărâri se referă la documentele de politici publice și documentele de planificare a politicilor publice elaborate de ministere și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului.</p>
<p>Capitolul II</p> <p>La cap. II sunt stabilite unele principii ale politicii de securitate și apărare, ceea ce creează o confuzie privind rolul acestora, în contextul Hotărârii Guvernului nr. 386/2020, care prevede descrierea expres a problemelor și potențiale acțiuni de prevenire și/sau elucidare a acestora.</p>	<p>De concretizare.</p> <p>Cap. II-IV ale proiectului de Strategie, având în vedere analogia cu punctul 8 al HG nr. 386/2020, presupun „introducerea” și „analiza situației”. În cadrul prezentei strategii, cap. V stabilește obiectivele generale pe domeniu/subdomeniu de activitate, care vor fi preluate și</p>

	transpuse ulterior de către autoritățile și instituțiile naționale în documentele lor de politici sectoriale.
De ordin general În tot textul Strategiei, se propune de înlocuit termenii de „gaze” cu „gaze naturale” și „electricitate” cu „energie electrică”.	Se acceptă.
Capitolul II, pct.6 Propunem completarea pct. 6, cu următorul subpunct: „6.11. Asigurarea securității energetice, inclusiv garantarea aprovizionării cu surse de energie neîntreruptă și durabilă pentru susținerea dezvoltării socio-economice și a bunăstării populației.” Argumentare: Având în vedere importanța asigurării unui flux continuu de energie pentru susținerea funcționării normale a societății și a economiei naționale, cu scopul de a promova utilizarea surselor de energie durabilă și minimizarea vulnerabilității în fața întreruperilor de aprovizionare cu energie, fapt ce contribuie la securitatea și stabilitatea țării.	Nu se acceptă. Cap. II, subpct. 6.4., subsumă propunerea înaintată.
Capitolul IV, subpct. 18.4 La pct. 18.4. „Atacuri cinetice sau digitale de către actori statali externi asupra infrastructurii critice.” de reformulat după cum urmează „Atacuri fizice, cinetice sau digitale de către actori statali externi asupra infrastructurii critice naționale și regionale.”, deoarece urmarea a atacurilor fizice la infrastructura energetică din Ucraina, ar putea fi afectate anumite segmente a infrastructurii comune de transport a energiei electrice, ceea ce ar crea probleme/riscuri considerabile în asigurarea continuă a aprovizionării cu energie electrică a Republicii Moldova.	Se acceptă.
Capitolul IV, subpct. 19.11 Se recomandă de reformulat după cum urmează „Intensitatea energetică ridicată, cu mult peste media europeană”, deoarece noțiunea de „ineficiența energetică” nu este una uzuală și aceasta poate fi interpretată.	Se acceptă.
Capitolul V, pct. 28 Pct. 28.1. se propune în redacția „Consolidarea securității energetice prin creșterea capacităților de interconectare cu statele Uniunii	Se acceptă.

<p><i>Europene în sistemul energetic european pentru a asigura continuitatea și multiplicarea aprovizionării cu energie și asigurarea rezervelor strategice de combustibil și de gaze naturale.”</i></p> <p>Pct. 28.2. în redacția „Armonizarea legislației naționale cu normele europene în domeniul energetic.”, în corespundere cu obiectivele generale ale Strategiei energetice a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 102/2013, precum și cu proiectul Strategiei energetice a Republicii Moldova până în anul 2050, aflată în curs de elaborare.</p> <p>Pct. 28.3 în următoarea redacție: „28.3. Asigurarea unei rezerve strategice de gaze naturale, produse petroliere și alți combustibili. Modernizarea și adaptarea infrastructurii energetice naționale pentru transportul de gaze naturale și alte tipuri de combustibili.”.</p> <p>Pct. 28.5 de reformulat după cum urmează „Modernizarea și extinderea capacităților de producție a energie termice și electrice, inclusiv a capacităților din surse regenerabile (solar, eolian, biomasă, etc.)”, deoarece vulnerabilitatea descrisă la pct. 19.10. „Capacitățile autohtone insuficiente pentru generarea energiei electrice și termice.” se referă și la generarea energiei termice.</p> <p>Pct. 28.6 de reformulat după cum urmează „Implementarea programelor de eficientizare a consumului de energie, de educație și de conștientizare în domeniul eficienței energetice”, deoarece reducerea intensității energetice se face prin implementarea măsurilor de eficientizare a consumului de energie.</p> <p>Pct. 28.7 de reformulat după cum urmează „Dezvoltarea și aprofundarea parteneriatelor energetice cu statele membre ale Uniunii Europene dar și a Comunității Energetice.”, deoarece indicarea expres a anumitor țări nu este benefică pentru dezvoltarea de parteneriate cu alte țări.</p>	
<p>Capitolul V, subpct. 32.7 Considerăm că prevederile de la subpct. 32.7. se suprapun cu prevederile subpct. 28.5, respectiv propunem excluderea pct. 32.7.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul VI Cu referire la titlul, propunem a fi reformulat „Procedurile de</p>	<p>Nu se acceptă. Cap VI nu se referă exclusiv la raportare.</p>

	raportare”, având în vedere că în partea finală a Strategiei sunt reflectate aceste aspecte.	
	Capitolul VI, pct. 34 Propunem modificarea pct. 34, conform următorului text: „34. <i>Strategia securității naționale servește drept bază pentru elaborarea strategiilor de securitate și de apărare, precum și a Strategiilor sectoriale, în cazul în care acestea lipsesc, sau actualizarea la zi a documentelor în cauză.</i> ”	Se acceptă parțial. Se propune următoarea versiune alternativă: „Strategia servește drept bază pentru elaborarea, completarea sau modificarea legilor și altor acte normative în domeniul securității și apărării. Totodată, Strategia este un document de referință pentru elaborarea sau aducerea la zi a strategiilor de securitate și de apărare sectoriale.”
	De ordin general Sub aspect redacțional, multitudinea termenilor utilizați pe parcursul proiectului propus, precum „ <i>să călăuzească, paliere, abordare holistică, a pune capăt, perioadă de volatilitate...</i> ”, propunem a fi revizuiți integral, deoarece induc o neclaritate și pot conduce la diferite interpretări. Totodată, recomandăm excluderea utilizării pleonasmelor lingvistice, precum „ <i>aderare deplină; amplexarea și viteza evoluțiilor</i> ”.	Nu se acceptă. Elementele de redactare vor fi abordate în cadrul activității desfășurate de către redactorii specializați.
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (Nr. DM/2/360/12629 din 01.11.2023)	Viziunea Președintelui Republicii Moldova La pg.6 alin. 3 se propune înlocuirea sintagmei „dosar important” cu sintagma „ <i>obiectiv important</i> ” și completarea frazei „soluționare a conflictului transnistrean de cât cea pașnică” cu fraza „ <i>soluționarea conflictului transnistrean de cât cea pașnică, prin negocieri</i> ”.	Se acceptă.
	Viziunea Președintelui Republicii Moldova La pg.6 alin. 3 se vorbește despre extinderea beneficiilor apropierei Republicii Moldova de UE și pentru cetățenii noștri care locuiesc pe malul stâng al râului Nistru. Având în vedere că pe acest teritoriu locuiesc/vor locui/se vor afla, în virtutea diferitor circumstanțe, și cetățeni străini, se propune: a) completarea cu sintagma „ <i>dar și pentru toți cei ce</i> ”, cu următoarea redacție finală: „ <i>Dorim să extindem toate beneficiile apropierei Republicii Moldova de UE și pentru cetățenii noștri, dar și pentru toți cei care locuiesc pe malul stâng al râului Nistru</i> ” sau b) înlocuirea sintagmei „ <i>cetățenii noștri</i> ” cu „ <i>toți locuitorii regiunii transnistrene</i> ”.	Se acceptă.
	Viziunea Președintelui Republicii Moldova La pg.7 se propune excluderea sau reformularea propoziției „În acest	Se acceptă.

<p>scop, ne propunem să acționăm ca stat membru de facto al UE” în următoarea formulă: „<i>În acest scop, ne propunem să acționăm tot mai mult ca stat membru de facto al UE</i>”.</p> <p>Argumentare: Formula dată este una ambițioasă și ar putea să nu corespundă acțiunilor reale ale Republicii Moldova din cauza resurselor limitate care vor genera constrângeri. Anticipăm că Republica Moldova va putea selecta doar acele acțiuni în privința cărora va acționa ca un stat membru de facto al UE (e.g., detașarea echipelor de salvatori, participarea la misiunile civile ale UE, alinierea la agenda UE pentru combaterea schimbărilor climatice). O formulă posibilă ar fi</p>	
<p>Viziunea Președintelui Republicii Moldova</p> <p>La pg.7, formula ”misiunile civile UE de gestionare a crizelor” urmează să fie substituită cu formula ”<i>misiunile și operațiunile UE în cadrul Politicii de securitate și apărare comune</i>”.</p> <p>Argumentare: UE are atât misiunile cât și operațiunile, atât civile, cât și cele militare. Republica Moldova a participat și și-a exprimat interesul pentru participare la misiunile și operațiunile militare ale UE (e.g. Misiunea UE de instruire în Mali, Misiunea UE de parteneriat militar în Niger, Operațiunea ALTHEA în Bosnia și Herțegovina).</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Autorul propune următoarea versiune alternativă: „<i>Vom extinde participarea la misiunile și operațiunile UE, pentru a contribui la pacea și stabilitatea în vecinătatea Uniunii Europene.</i>”</p>
<p>Capitolul II, subpct. 6.7</p> <p>Formula „Aderarea deplină la UE” urmează să fie substituită cu formula ”<i>Aderarea la UE</i>”.</p> <p>Argumentare: Există o singură procedură de aderare la UE. Nu există o procedură separată de aderare deplină.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul III, subpct. 10.1</p> <p>Având în vedere intensificarea competiției între marile puteri, propunem înlocuirea sintagmelor „contracararea încălzirii globale, combaterea pandemiilor, lupta împotriva terorismului transnațional” cu „<i>lupta împotriva încălzirii globale, prevenirea, pregătirea și răspunsul la pandemii, contracararea terorismului transnațional și ...</i>”.</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Capitolul IV, pct. 18</p> <p>La punctul privind riscurile la adresa RM accentuăm că un subiect important al dialogului și cooperării în domeniul securității cu UE, SUA și NATO este combaterea amenințărilor chimice, biologice, radiologice</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Cap. IV și cap. V cuprind prevederi referitoare la riscurile, amenințările și vulnerabilitățile de tip CBRN, precum și la direcțiile de acțiune/direcțiile de intervenție și/sau obiectivele</p>

<p>și nucleare (CBRN) și proliferării armelor de distrugere în masă (WMD). Acestea au documente de politici dedicate exclusiv gestionării problematicei CBRN și WMD și au încurajat și Republica Moldova să aprobe un asemenea document. Respectiv, a fost elaborat proiectul Programului național de atenuare a riscurilor CBRN și neproliferare a WMD. Potrivit legislației naționale privind documentele de politici, acesta ar trebui să derive din Strategia Securității Naționale și să contribuie la implementarea acesteia.</p> <p>În acest sens, se propune următoarea formulă:</p> <p><i>„Au crescut riscurile de ordin chimic, biologic, radiologic și nuclear (CBRN), al proliferării armelor de distrugere în masă (WMD) și materialelor de producere a acestora. Acestea sunt agravate de agresiunea declanșată de Rusia împotriva Ucrainei, încălcarea angajamentelor asumate în cadrul tratatelor și convențiilor internaționale în domeniul neproliferării, precum și de progresul tehnologic. În același context se înscriu diversificarea și multiplicarea fenomenelor de criză, creșterea pericolului proliferării și comerțului ilicit cu materiale CBRN, a tehnologiilor, precum și a armamentelor și mijloacelor letale neconvenționale, accesului neautorizat la acestea.”.</i></p>	<p>generale pentru ameliorarea acestora. În acest context, autorul apreciază ca nefiind necesară o completare suplimentară a Strategiei, având în vedere prevederile deja formulate.</p>
<p>Capitolul IV, subpct. 18.4</p> <p>Punctul 18.4. „Atacuri cinetice sau digitale de către actori statali externi asupra infrastructurii critice” de completat sintagma „actori statali” cu „non-statali”.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Capacitatea de a efectua atacuri pe scară largă și cu impact semnificativ este mai probabilă în cazul actorilor statali.</p>
<p>Capitolul V, pct. 24</p> <p>La p. 24 privind direcțiile de acțiune se propune completarea cu următorul text: <i>„Consolidarea capacităților naționale pentru atenuarea riscurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN) și combaterea proliferării armelor de distrugere în masă și materialelor de producere a acestora, dezvoltarea cooperării cu partenerii internaționali în domeniu”.</i></p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Autorul propune următoarea redacție: <i>„Consolidarea capacității naționale pentru atenuarea riscurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare și combaterea proliferării armelor de distrugere în masă.”</i></p>
<p>Capitolul V, subpct. 28.7</p> <p>Se propune completarea listei de țări menționate cu „Turcia”.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Autorul a reconsiderat necesitatea listării statelor și propune următoarea formulă: <i>„Dezvoltarea și aprofundarea</i></p>

	<i>parteneriatelor energetice cu statele membre ale Uniunii Europene dar și a Comunității Energetice.”</i>
Capitolul V, subpct. 29.1 Până în prezent unul din subiectele de discuții cu partenerii străini și în formatele de negocieri ca și obiectiv al Republicii Moldova pe domeniul reintegrării era înlocuirea contingentului de pacificare cu o misiune civilă internațională fără a fi specificat locul dislocării acesteia. În acest sens, se propune excluderea sintagmei „ <i>de-a lungul liniei administrative</i> ”, terminologia dată neavând o definiție clară chiar și în actele și documentele juridice ce se referă la conflictul transnistrean și expunerea punctului în următoarea redacție: <i>”Acțiuni diplomatice pentru transformarea mecanismului de pacificare existent într-o misiune civilă internațională”</i> .	Se acceptă.
Capitolul V, subpct. 29.2 Se propune utilizarea terminologiei deja consacrate în domeniu cum ar fi evacuarea armamentului și distrugerii munițiilor, utilizată în actele juridice, inclusiv în documente internaționale. Astfel se propune expunerea acestuia în următoarea redacție: <i>”Acțiuni diplomatice în vederea finalizării procesului de evacuare a munițiilor și distrugerea acestora la necesitate”</i> .	Se acceptă parțial. Se propune următoarea formulă: <i>„Acțiuni diplomatice în vederea finalizării procesului de evacuare a munițiilor și/sau distrugerea după necesitate a acestora sub supraveghere internațională.”</i> .
Capitolul V, subpct. 29.3 Se propune redactarea în următoarea redacție: <i>”Elaborarea și implementarea acțiunilor în vederea reglementării cuprinzătoare a conflictului transnistrean, precum și crearea premiselor de reintegrare graduală a regiunii transnistrene în spațiul economic, informațional, politic, social și cultural al Republicii Moldova”</i> . Argumentare: Una din mesajele constante comunicate de partenerii externi ține de necesitatea elaborării unei viziuni a Republicii Moldova cu privire la reglementarea conflictului transnistrean. Conștientizând sensibilitatea asumării unui astfel de angajament, considerăm, totuși, important de a include în Strategie o referință la necesitatea viziunii de reglementare.	Se acceptă parțial. Se propune următoarea formulare alternativă: <i>„Elaborarea și implementarea acțiunilor în vederea reintegrării graduale a regiunii transnistrene în spațiul economic, informațional, politic, și social al Republicii Moldova.</i>
Capitolul V, subpct. 33.1 Formula „misiunile civile ale Uniunii Europene pentru gestionarea	Se acceptă.

	crizelor” urmează să fie substituită cu formula „ <i>misunile și operațiunile UE în cadrul Politicii de securitate și apărare comune</i> ”.	
	Capitolul V, subpct. 33.4 Sugerăm reformularea punctului după cum urmează „ <i>Participarea la misiunile și operațiunile internaționale de menținere a păcii</i> ”.	Se acceptă.
Banca Națională a Moldovei (28-01106/6/5805)	Capitolul IV, subpct. 26.5 La subpct. 26.5, acesta ar trebui să reflecte fără ambiguitate instituția responsabilă de identificarea amenințărilor, inclusiv transfrontaliere, a tendințelor și tipologiilor de spălare a banilor și finanțării terorismului, în baza informației financiare recepționate de la entitățile raportoare potrivit Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului - Serviciul prevenirea și combaterea spălării banilor. În context, considerăm necesară evidențierea competențelor de analiză financiară ale acestora: ”26.5 <i>Întărirea capacității administrative a instituției responsabile de analiza operațională și strategică a informației financiare și de combaterea spălării banilor în vederea identificării amenințărilor transfrontaliere și a fluxurilor financiare aferente crimei organizate</i> ”. De asemenea, având în vedere că autoritatea în cauză nu a fost inclusă în lista de distribuție, recomandăm consultarea opiniei acestora pe marginea proiectului Strategiei.	Se acceptă.
	Capitolul IV, subpct. 26.6 Sugerăm completarea subpct. 26.6 din proiectul Strategiei pentru a reflecta și necesitatea îmbunătățirii investigațiilor financiare: ”26.6 <i>Întărirea capacităților instituțiilor responsabile de efectuarea investigațiilor financiare, precum și de confiscarea și recuperarea activelor ilicite</i> ”. Această măsură rezultă din recomandarea Comitetului MONEYVAL care remarcă că este necesară o îmbunătățire a resurselor și capacităților naționale de efectuare a investigațiilor financiare și de utilizare mai eficientă a informațiilor financiare diseminate de Serviciul prevenirea și combaterea spălării banilor (experți financiari, contabili criminaliști, echipament și soluții IT).	Se acceptă parțial. Se propune următoarea formulă alternativă: „ <i>Fortificarea instituțiilor responsabile de efectuarea investigațiilor financiare, și de confiscarea și recuperarea activelor ilicite, precum și întărirea procedurilor de urmărire, înghețare și confiscare.</i> ”

	<p>De ordin general Propunem introducerea unor măsuri noi orientate spre protejarea sistemului financiar împotriva imixtiunilor externe, precum și creșterea rapidității urmăririi penale a cazurilor aferente crimei organizate, economice și corupției:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Protejarea sistemului financiar de fluxurile financiare ilicite care vin să exploateze și submineze interesele Republicii Moldova și ale statului de drept, precum și îmbunătățirea transparenței activelor financiare;</i> • <i>Consolidarea regimului de sancțiuni financiare care au scopul minimizării impactului influențelor externe și corupției interne;</i> • <i>Îmbunătățirea calității și reducerea duratei urmăririi penale a cazurilor care implică crima organizată, crimele economice și corupția;</i> • <i>Creșterea nivelului de conștientizare în rândul mediului de afaceri privind riscurile de implicare (involuntară) și facilitare a activităților ilicite ale grupurilor criminale.</i> 	<p>Se acceptă. Propunerile sunt acceptate în totalitate, cu excepția următoarei, care a fost reformulată dar păstrează sensul: „<i>Perfecționarea mecanismelor pentru protejarea sistemului financiar de fluxurile financiare ilicite care vin să exploateze și submineze statul de drept și ordinea constituțională.</i>”</p>
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (Nr.04-5510 din 31.10.2023)	<p>De ordin general În vederea asigurării categoriei documentului respectiv și prin prisma art.6 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, se impune stabilirea tipului actului normativ prin care se propune a fi aprobat proiectul Strategiei. Mai mult ca atât, considerând cele enunțate la art.24 alin.(5) al aceleiași legi și reieșind din faptul că documentul dat trasează un șir de priorități, care urmează a fi implementate de diverși subiecți, propunem aprobarea prezentului document de politici de către Parlament.</p>	<p>Nu se acceptă. Având în vedere că Strategia presupune implicarea în implementare inclusiv a unor autorități administrative care nu se află în subordinea Guvernului, proiectul Strategiei urmează a fi aprobat de către Parlament, după cum este menționat în alin. (5), art. 24, Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.</p>
	<p>De ordin general Proiectul Strategiei nu este raliat ca structură și conținut la exigențele naționale cu privire la standardele și recomandările aferente procesului de planificare strategică și cerințele statuate în Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020, document asumat în temeiul art.24 alin.(3) din Legea nr.100/2017, pentru sistematizarea procesului de elaborare, aprobare, implementare, monitorizare și evaluare a documentelor de politici publice și stabilirea reperelor metodologice întru îmbunătățirea</p>	<p>Nu se acceptă. Autorul a elaborat proiectul Strategiei în conformitate cu prevederile art. 36⁴ din Legea nr. 345/2003, care detaliază elementele constitutive ale Strategiei securității naționale. În acest sens, proiectul include elementele necesare, conform legislației menționate. Pe partea ce ține de aplicarea prevederilor HG nr. 386/2020 în privința Strategiei securității naționale, subliniem că conform pct. 3 al HG nr. 386/2020, prevederile acestei hotărâri se referă la documentele de politici publice și documentele de planificare a politicilor publice</p>

<p>calității și conținutului documentelor de politici publice la toate nivelurile. Prin urmare, întru clarificarea statutului documentului în cauză și asigurarea unei înțelegeri și aplicări mai bune a prevederilor acestuia, recomandăm modificarea conținutului documentului prin prisma pct.8 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.</p>	<p>elaborate de ministere și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului.</p>
<p>De ordin general Întru asigurarea continuității și sinergiei intervențiilor și evitării suprapunerii cu alte documente de politici, opinăm asupra necesității integrării și corelării proiectului cu Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea nr.315/2022 - document național de viziune strategică pe termen lung, care potrivit capitolului 8, servește drept reper pentru toate strategiile și programele sectoriale, atât la scară națională, cât și la scară regională și locală. Mai mult decât atât, acesta a fost elaborat ținând cont de noile realități economice, demografice, sociale și de securitate a țării, pentru o adaptare mai bună la noile realități și catalizare a procesului de dezvoltare prin valorificarea oportunităților și prevenirea riscurilor.</p>	<p>De concretizare. Strategia securității naționale nu vine să substituie obiectivele generale și direcțiile prioritare stabilite de către Strategia națională de dezvoltare, ci să prioritizeze anumite intervenții din punct de vedere a asigurării securității naționale.</p>
<p>Capitolul V Relevăm asupra necesității ajustării capitolul V al proiectului pentru a include obiective specifice formulate după principiul SMART (simple, măsurabile, accesibile, realiste și determinate în timp), ceea ce va exprima nivelul de performanță care urmează a fi atins prin implementarea proiectului Strategiei. Or, în varianta actuală, acestea reprezintă o listare a rezultatelor care posibil vor fi atinse ca urmare a implementării intervenției de politici, fapt irelevant pentru un document de politici.</p>	<p>Nu se acceptă. În sensul prezentei strategii, cap. V stabilește obiectivele generale pe domeniu/subdomeniu de activitate, care urmează a fi preluate și transpuse de către autoritățile și instituțiile naționale în documentele de politici sectoriale. Prin prisma <i>Ghidului metodologic privind integrarea prevederilor Strategiei naționale de dezvoltare în documentele de planificare și documentele de politici publice la nivel național</i>, obiectivele generale nu sunt măsurabile, fiind formulate astfel încât să prezinte rezultatul așteptat pe domeniu/subdomeniu de activitate. Implementarea obiectivului general va fi operaționalizată prin obiective specifice, formulate în baza principiului SMART, în documentele de politici sectoriale care rezultă din Strategia securității naționale.</p>

	<p>Capitolul V</p> <p>- acțiunea nr.25 urmează a fi completată cu acțiunea 25.10, „<i>Elaborarea și aprobarea secțiunilor specializate ale Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN)</i>”, care presupune formularea secțiunilor „Protecția civilă” și „Infrastructura teritorială de apărare națională”;</p> <p>- acțiunea nr.27 urmează a fi completată cu acțiunea 27.6, „<i>Elaborarea și aprobarea secțiunilor specializate ale Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN)</i>”, care presupune formularea secțiunilor „Infrastructura rutieră, feroviară, aeriană și navală” și „Aprovizionarea cu apă și sanitație”;</p> <p>- acțiunea nr.27.4 urmează a fi expusă prin redacția „<i>Modernizarea amplă a infrastructurii rutiere în vederea sporirii vitezei medii de circulație a transportului rutier de mărfuri și persoane, în condiții de siguranță</i>”;</p> <p>- acțiunea nr.28 urmează a fi completată cu acțiunea 28.8, „<i>Elaborarea și aprobarea secțiunii specializate a Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN)</i>”, care presupune formularea secțiunii „Infrastructura energetică (gaze naturale, rurale termice, rețele electrice (inclusive parcuri eoliene și fotovoltaice)) și comunicații electronice”;</p> <p>- acțiunea nr.31 urmează a fi completată cu acțiunea 31.6, „<i>Elaborarea și aprobarea secțiunii specializate a Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN)</i>”, care presupune formularea secțiunii „Zone destinate agriculturii”;</p> <p>- acțiunea nr.32 urmează a fi completată cu acțiunea 32.10, „<i>Elaborarea și aprobarea secțiunii specializate a Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN)</i>” care presupune formularea secțiunilor „Zone protejate, zone cu resurse naturale și zone silvice” și „Zone de risc”</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Propunerea 27.4. se acceptă în formula respectivă: „<i>Modernizarea amplă a infrastructurii rutiere în vederea sporirii vitezei medii de circulație a transportului rutier de mărfuri și persoane, în condiții de siguranță.</i>”</p> <p>Celelalte propuneri, având în vedere specificul acestora, se consideră oportune de abordat în documentele de politici publice care rezultă din Strategia securității naționale, în procesul de ajustare a cadrului normativ național prevăzut ca urmare a aprobării Strategiei securității naționale.</p>
Ministerul Mediului (Nr. 02-05/2464 din 27.10.2023)	<p>Capitolul III, subpct. 11.1</p> <p>Pentru a disipa orice ambiguitate a sensului, propunem substituirea cuvântului „invazia” cu „<i>invadarea</i>”.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Nu a fost expus raționamentul operării modificării respective.</p>
	<p>Capitolul IV, pct. 18</p> <p>Se propune completarea cu „<i>Riscurile climatice, provocate de fenomenul schimbărilor climatice, periclitează progresiv dimensiunile</i>”</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Autorul consideră că inclusiv cap. III, subpct. 10.3. și cap. IV, subpct.17.6, abordează problemele asociate cu schimbările</p>

<p><i>de securitate, prejudiciind sănătatea populației, mediul, sectorul agricol, energetic, forestier, de transport, al resurselor de apă, în consecință economia națională a Republicii Moldova.</i></p>	<p>climatice, într-o manieră suficientă, pentru a evidenția prioritatea redresării problemei în cauză.</p>
<p>De ordin general Se propune completarea Strategiei cu următoarele riscuri, amenințări, vulnerabilități: „Riscuri și amenințări: - penurie de apă potabilă, diminuarea critică a resurselor naturale, degradarea solurilor, afectarea sănătății oamenilor, pe fondul infestării aerului și solului; - schimbările climatice / fenomenul încălzirii globale, transformări structurale ale mediului: inundații, seceta, deșertificare, temperaturi și precipitații extreme, hazarduri naturale; - catastrofe industriale; - importul camuflat al deșeurilor, inclusiv periculoase pentru sănătatea umană; „Vulnerabilități în domeniul mediului: - lipsa laboratoarelor mobile (de colectare și analiza a probelor de aer/apă/sol); - dezechilibrul ecosistemelor, braconajul, reziliența scăzută la schimbările climatice, ce afectează biodiversitatea; diminuarea / afectarea fondului forestier, cu impact negativ asupra calității aerului și asupra proceselor hidro-meteorologice (seceta); - construcțiile ilegale în fondul forestier și în afara fondului forestier (spații verzi); - capacitatea redusă de gestionare a deșeurilor, producerea înaltă a deșeurilor în ZEL-uri, lipsa în mai multe localități mari a stațiilor de epurare a apelor uzate și a stațiilor de preepurare a apelor uzate industriale, deversări de ape uzate în apele de suprafață, în sol; - managementul neadecvat al resurselor minerale utile, în special în zonele cu pericol de alunecări de teren; - reziliența scăzută la schimbările climatice a sectoarelor economiei naționale (agricultura, managementul resurselor de apă, sănătatea, sectorul forestier, energetic și transport); - degradarea calității apelor și poluarea continuă a resurselor de apă</p>	<p>Se acceptă parțial. „Capacitatea redusă de gestionare a deșeurilor, degradarea calității și poluarea continuă a resurselor de apă, reziliența scăzută la schimbările climatice” urmează să fie incluse în cap. IV al Strategiei. Unele dintre riscurile, amenințările și vulnerabilitățile propuse sunt deja abordate în Strategie, dar sub alte formulări. Cele care nu au fost luate în considerare sunt considerate prea detaliate pentru a fi integrate direct în Strategia curentă, fiind mai potrivite pentru documentele de politici care decurg din Strategia securității naționale.</p>

de suprafață și subterane, în special cu deșeuri organice și metale grele, micro-poluanți din deversările industriale și menajere care au fost tratate numai parțial sau deloc, cu pesticide și nitrați proveniți din scurgerile de pe terenurile agricole și cu alte substanțe chimice periculoase provenite din activitatea economică, din zonele de depozitare a deșeurilor solide, din inundații, ș.a;

- degradarea calității aerului în special în orașele mari, cauzată de emisiile de poluanți provenite de la transport, activitățile industriale și economice;
- degradarea continuă a solurilor cauzată de gestionarea defectuoasă, dezechilibrată și inadecvată a resurselor de sol, de utilizarea practicilor agricole inadecvate, de folosirea în exces a îngrășămintelor și pesticidelor în agriculturi;
- intensificarea proceselor de pierdere și degradare a biodiversității și a ecosistemelor naturale cauzată de valorificarea, exploatarea ilegală și irațională a acestora (tăierile ilicite de păduri și vegetație forestieră, braconajul cinegetic și piscicol, pășunatul ilegal și neorganizat, colectarea și comercializarea ilicită a produselor naturii);
- managementul neadecvat al deșeurilor și al substanțelor chimice;
- gestionarea defectuoasă și supraexploatarea resurselor naturale contribuie la crearea deficitului de mijloace sau resurse precum teren arabil, apă, flora și fauna, resurse forestiere, resurse minerale utile, resurse piscicole și cinegetice;
- nivelul redus de conștientizare și educație ecologică a populației. În societate nu este percepută cultura aprecierii și protecției mediului înconjurător, iar măsurile întreprinse de autorități și instituțiile educaționale în acest sens sunt insuficiente.;

„Vulnerabilități în domeniul riscurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN):

- lipsa capacități de reziliență față de riscul chimic/ radiologic (adăposturi de protecție civilă nepregătite);
- capacitatea redusă de reacție în cazul unui incident nuclear, chimic, biologic sau radiologic se datorează subfinanțării planurilor de prevenire, pregătire și management al urgențelor CBRN, nivelului slab de pregătire și al culturii securității fizice nucleare al personalului

	<p><i>încadrat în activități cu material nucleare și radioactive sau a societății civile, precum și numărului insuficient de resurse umane disponibil pentru gestionarea consecințelor acestora;</i></p> <p><i>- capacitățile tehnice insuficiente pe dimensiunea detectării, prevenirii, răspunsului, expertizei criminalistice și investigării în legătura cu evenimentele, traficul ilicit, situații de urgență, crize și situații excepționale conexe CBRN, generează riscul incapacității de prevenire, combatere și identificare a fenomenelor de interes CBRN;</i></p> <p><i>- lipsa controlului organelor constituționale ale RM asupra segmentului transnistrean diminuează din capacitățile de reziliență în regiune, iar accesul limitat către întreprinderile ce dețin substanțe CBRN în scopul inventarierii și inspecțiilor de rigoare, generează riscul de apariție a unor crize ecologice necontrolate în regiune;</i></p> <p><i>- număr insuficient de resurse umane instruite în domeniul CBRN, precum și nesoluționarea problemei substanțelor CBRN ramase nesupravegheate din perioada sovietică și procesul dificil de acreditare a laboratoarelor specializate."</i></p>	
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (Nr.03-3371 din 01.11.2023)	<p>De ordin general.</p> <p>Analizând proiectul Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, prin prisma prevederilor Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 și a rigorilor de elaborare a proiectelor de documente de politici publice specificate în Ghidul metodologic privind integrarea prevederilor Strategiei Naționale de Dezvoltare în documentele de planificare și documentele de politici publice la nivel Național, aprobat prin ordinul Secretarului General al Guvernului nr. 65/2021, constatăm următoarele.</p> <p>- Nu a fost descrisă legătura cu Strategia națională de dezvoltare 2030 (SND) precum și nu se prezintă cum elaborarea documentului propus asigură atingerea obiectivelor stabilite în SND.</p> <p>- În document sunt descrise direcțiile de acțiune, însă acestea trebuie revăzute și formulate sub aspectul de obiective generale, prin prisma prevederilor pct.8 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020.</p> <p>- De asemenea, nu este menționat dacă Strategia corelează cu anumite</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Autorul a elaborat proiectul Strategiei în conformitate cu prevederile art. 36⁴ din Legea nr. 345/2003, care detaliază elementele constitutive ale Strategiei securității naționale. În acest sens, proiectul include elementele necesare, conform legislației menționate. Pe partea ce ține de aplicarea prevederilor HG nr. 386/2020 în privința Strategiei securității naționale, subliniem că conform pct. 3 al HG nr. 386/2020, prevederile acestei hotărâri se referă la documentele de politici publice și documentele de planificare a politicilor publice elaborate de ministere și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului.</p> <p>În sensul prezentei strategii, cap. V stabilește obiectivele generale pe domeniu/subdomeniu de activitate, care urmează a fi preluate și transpuse de către autoritățile și instituțiile naționale în documentele de politici sectoriale.</p> <p>Prin prisma <i>Ghidului metodologic privind integrarea prevederilor Strategiei naționale de dezvoltare în documentele</i></p>

	<p>documente de planificare, documente de politici publice deja elaborate, sau angajamente internaționale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Urmează a fi stabilită perioada planificată pentru implementarea Strategiei. - Lipsesc procedurile de monitorizare, evaluare și raportare. 	<p><i>de planificare și documentele de politici publice la nivel național</i>, obiectivele generale nu sunt măsurabile, fiind formulate astfel încât să prezinte rezultatul așteptat pe domeniu/subdomeniu de activitate. Implementarea obiectivului general va fi operaționalizată prin obiective specifice, formulate în baza principiului SMART, în documentele de politici sectoriale care rezultă din Strategia securității naționale.</p> <p>Funcțional, Consiliul Suprem de Securitate, în calitate de organ consultativ, va continua să-și exercite funcțiile de bază stabilite prin prisma DP nr. 58/2021. În acest sens, Consiliul Suprem de Securitate, prin intermediul Serviciului Consiliului Suprem de Securitate, va asigura consolidarea raportului cu privire la implementarea Strategiei securității naționale, în baza informațiilor recepționate de la autoritățile și instituțiile naționale responsabile. Remiterea raportului în adresa Parlamentului spre informare va fi efectuată de către Secretarul Consiliului Suprem de Securitate. Raportul va constitui obiectul dezbaterii în cadrul ședințelor Consiliului Suprem de Securitate. Termenele de raportare urmează a fi stabilite în dependență de necesitățile de informare identificate de către membrii Consiliului de Securitate.</p> <p>Urmează a fi expres indicat termenul de 6 ani a Strategiei securității naționale.</p>
	<p>Cap.V, subpct. 30.3</p> <p>Se propune completarea punctului 30.3 „Modernizarea bazei tehnice IT a instituțiilor publice” cu textul „și asigurarea aplicării standardelor de securitate cibernetică în cadrul dezvoltării și/sau procurării software și hardware, precum și a securității lanțului de aprovizionare”.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Se propune următoarea redacție: „Modernizarea bazei tehnice IT a instituțiilor publice, introducerea sistemului de verificare biometrică a identității potrivit standardelor Europene și implementarea proceselor de protecție și securitate a datelor.”</p>
	<p>Cap.V, subpct. 30.5</p> <p>Se propune de revăzut punctul prin prisma promovării culturii de securitate, a incluziunii și creșterii rezilienței cibernetice a societății prin educație, precum și a oportunităților de dezvoltare a capacităților</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Se propune următoarea formulă: „Fără a dezvălui informații cu accesibilitate limitată, acțiunile în vederea asigurării securității și rezilienței naționale trebuie să fie însoțite de campanii de</p>

<p>resurselor umane în domeniul securității cibernetice. Astfel, considerăm oportun de a sublinia, pe lângă organizarea instruirilor la nivelul autorităților administrației publice și instituțiilor de învățământ, încurajarea educației în domeniul securității cibernetice în baza principiilor incluziunii și echilibrului de gen, astfel încât să se asigure oportunități de afirmare și categoriilor subreprezentate. Subliniem că lipsa resurselor umane cu calificări adecvate în domeniul securității cibernetice constituie o preocupare majoră și este esențial de abordat această problemă cu viziune pe termen lung.</p>	<p>comunicare cu publicul, care să explice în mod facil și pe înțelesul tuturor raționamentul acțiunilor, amenințările sau riscurile care sunt contracarate, rezultatele intermediare sau rezultatele scontate la final de acțiune ori la finalul unei serii de măsuri întreprinse. Aceste campanii de comunicare trebuie să aibă caracter continuu în timp, <i>cu scopul final de a stimula o cultură de securitate în Republic Moldova atât în instituții publice cât și în societatea civilă.</i></p>
<p>Cap.V, subpct. 30.6 Se propune formula: „Organizarea exercițiilor de securitate cibernetică la nivel național și sectorial și găzduirea/participarea la exerciții internaționale de apărare cibernetică.” O oportunitate semnificativă în acest sens pentru Republica Moldova ar fi participarea la exercițiile internaționale de securitate cibernetică Locked Shields, organizate anual de Centrul Cooperativ de Excelență pentru Apărare Cibernetică NATO (CCDCOE), exercițiu la care pot participa statele membre și non-membre NATO.</p>	<p>Nu se acceptă. Autorul recunoaște importanța implementării acțiunilor menționate. Cu toate acestea, autorul consideră că propunerea este prea specifică și că ar trebui identificate modalități de integrare a acesteia în procesul de ajustare a cadrului normativ existent sau în elaborarea cadrului normativ care va urma să fie aprobat după adoptarea Strategiei securității naționale. Aceasta ar urma să se realizeze prin intermediul unui Grup de lucru dedicat, care va fi stabilit în acest scop, având ca obiectiv operaționalizarea Strategiei.</p>
<p>Cap.V, subpct. 30.7. „Aprofundarea dialogului și a cooperării în domeniul cibernetic cu Uniunea Europeană”, urmează a fi revăzut prin includerea sintagmei „și partenerii de dezvoltare”. Subliniem faptul că principalii donatori în domeniul de securitate cibernetică din Republica Moldova sunt UE și USAID. Totodată, statul nostru beneficiază de un suport important din partea Guvernului Marii Britanii, precum și de perspectiva aprofundării cooperării cu Regatul Unit.</p>	<p>Nu se acceptă. În prezent, există un potențial semnificativ în aprofundarea colaborării noastre în domeniul cibernetic cu Uniunea Europeană, însă acest potențial nu este valorificat la maxim. Este imperios să formulăm și să orientăm acest demers în mod specific pentru a obține avantaje concrete și pentru a valorifica pe deplin oportunitățile existente cu UE.</p>
<p>Cap.V, subpct. 30.8. „Participarea și/sau alinierea la normele UE în domeniul reglementării tehnologiilor transformative.”, se propune substituirea termenului „transformative” cu noțiunea de specialitate „emergente și disruptive”. De asemenea, punctul în cauză poate fi completat printr-o referință la armonizarea cadrului normativ național la prevederile legislației europene în domeniul securității cibernetice.</p>	<p>Nu se acceptă. Tehnologii transformative” poate fi o sintagmă mai cuprinzătoare, care include nu doar tehnologiile emergente și disruptive, ci și acele tehnologii care schimbă fundamental paradigmele existente în moduri pozitive și sustenabile. Această abordare poate permite o mai mare flexibilitate în evaluarea și adoptarea noilor tehnologii.</p>

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (Nr. 21-03/3354 din 24.10.2023)	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Culturii (Nr. 07-07/2896 din 27.10.2023)	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Educației și Cercetării (Nr. 07-07/5855 din 03.11.2023)	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	